

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.06 - МКР. 1950 «С» 2023.10.26. 026. ПЗ

ОБОРСЬКИЙ ДАНИЛ ЛЕОНІДОВИЧ

2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657:336.717.6:330.123.3:005.932

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

_____ Анатолій ДІБРОВА
(підпис)
«__» _____ 2024 року

_____ Андрій МУЗИЧЕНКО
(підпис)
«__» _____ 2024 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами»

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-професійної
програми**

к.е.н., доцент

_____ Тамара ГУРЕНКО
(підпис)

**Керівник
магістерської кваліфікаційної
роботи**

к.е.н., доцент

_____ Анатолій ШИШ
(підпис) (ПБ керівника)

Виконав

_____ Даниїл
(підпис) **ОБОРСЬКИЙ**
(ПБ студента)

Київ – 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

статистики та економічного аналізу

к.е.н., доц. _____ Андрій МУЗИЧЕНКО

“ ____ ” _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ
Оборському Даниїлу Леонідовичу**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема кваліфікаційної магістерської роботи _____ «Обліково-

аналітичне забезпечення управління запасами затверджена

наказом ректора НУБіП України від 26 жовтня 2023 року № 1950 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 10.12.2024р.

Вихідні дані до кваліфікаційної магістерської роботи: законодавчо-нормативна база України, наукові праці вчених-економістів, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація Інтернет видань і веб-сайтів та дані обліку і звітності ТОВ «СК Промінь».

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-методичні основи обліку та аналізу запасів в системі управління підприємством

2. Облікове забезпечення управління запасами

3. Аналітичне забезпечення управління запасами

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання «_17_» жовтня 2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(Підпис)

Анатолій ШИШ
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняв до
виконання**

(Підпис)

Даниїл ОБОРСЬКИЙ
(прізвище та ініціали)

Реферат
на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за темою
«Обліково аналітичне забезпечення управління запасами»

Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами є фундаментальною складовою для ефективного функціонування підприємства та забезпечення його фінансової стабільності. Запаси складають значну частину активів підприємства і включають такі категорії, як сировина, матеріали, незавершене виробництво та готова продукція. Їх правильне управління дозволяє уникати зайвих витрат, забезпечувати безперебійність виробничих процесів і знижувати витрати на зберігання.

Завдяки сучасним інформаційним технологіям та автоматизованим системам обліку, процеси обліку запасів стали більш точними, швидкими і прозорими. Використання таких систем дозволяє значно знизити ризик помилок, підвищити точність даних та забезпечити їх своєчасне оновлення і доступність для різних користувачів. Автоматизація облікових процесів також сприяє оптимізації управління запасами, поліпшенню внутрішнього контролю і забезпеченню високого рівня прозорості фінансових операцій.

Сучасна методика обліку запасів включає інвентаризацію, ведення облікових записів про надходження і витрати запасів, а також оцінку їх вартості. Використання різних методів оцінки запасів, таких як метод ФІФО (перший надійшов - перший вибув), метод ЛІФО (останній надійшов - перший вибув) та метод середньозваженої вартості, дозволяє підприємствам адекватно оцінювати свої запаси і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Аналіз запасів є ще одним важливим аспектом управління запасами, який забезпечує управління обґрунтованою інформацією для ефективного управління ними.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення управління запасами є критично важливим для підприємства в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій і зростаючої конкуренції на ринку. Використання сучасних інформаційних систем та методик обліку і аудиту дозволяє

підприємствам підвищувати ефективність управління запасами, забезпечувати фінансову стабільність та конкурентоспроможність, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення, базуючись на точних і своєчасних даних.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік запасів, аналіз запасів, управління запасами, інвентаризація, автоматизація обліку, інформаційні системи, оцінка запасів, фінансова стабільність.

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1 Економічний зміст запасів як об'єкта обліку і аналізу

1.2 Класифікація та оцінка запасів

1.3 Сучасні інструменти управління запасами *(або замінити на «Нормативно-правове забезпечення обліку і аналізу запасів» залежить від наявного матеріалу)*

Висновки до розділу I

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ

2.1 Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

2.2 Організація і методика обліку виробничих запасів

2.3. Документування операцій з обліку виробничих запасів

2.4 Синтетичний та аналітичний облік запасів на підприємстві

2.5 Облік запасів в умовах використання інформаційних систем

Висновки до розділу II

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ

3.1 Методичні прийоми проведення аналізу запасів

3.2 Структурно-динамічний аналіз забезпечення запасами підприємства

3.3 Факторний аналіз та оцінка ефективності використання запасів

3.4 Узагальнення матеріалів аналізу та прийняття управлінських рішень щодо поліпшення обліково-аналітичного обґрунтування управління запасами

Висновки до розділу III

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах нестабільності ринкового середовища, підвищеної конкуренції та необхідності ефективного використання ресурсів питання управління запасами набуває особливої актуальності. Запаси становлять значну частину оборотного капіталу підприємств, і їхній обсяг безпосередньо впливає на фінансову стабільність, оперативність виробничих процесів і конкурентоспроможність. Для підприємств, таких як ТОВ "СК Промінь", забезпечення ефективного обліку й аналізу запасів є важливим інструментом для зниження витрат, покращення планування та підвищення рентабельності.

В умовах сучасних економічних викликів оптимізація управління запасами стає невід'ємною частиною управлінської діяльності. Це включає впровадження інноваційних методів обліку, використання сучасних інформаційних систем і розвиток комплексного аналітичного підходу до управління ресурсами. Питання обліку виробничих запасів та їх удосконалення широко досліджувалися такими вченими-економістами, як Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька, С.Ф. Голов, З.В. Задорожний, Н.Р. Домбровська, Р. Грачова, Я.Д. Крупка, В.В. Лопатіна, Н.М. Малюга, Г.В. Нашкерська, О.М. Приймачок, М.С. Пушкар, О.М. Рибалко, Л.В. Титенко та іншими. У своїх наукових працях вони акцентували увагу на вдосконаленні економічного підходу до трактування запасів, їхньої оцінки, а також обліку руху виробничих запасів. Проте, незважаючи на значний внесок у дослідження цих питань, чимало аспектів залишаються дискусійними та потребують подальшого наукового опрацювання й практичних рішень. Недостатня увага до цього питання може призводити до надлишкового накопичення запасів, збільшення витрат на їхнє зберігання та зниження оборотності активів, що негативно впливає на загальний фінансовий результат.

Актуальність дослідження також обумовлена потребою адаптації існуючих методів обліково-аналітичного забезпечення до нових вимог бізнесу, інтеграції управлінського обліку в стратегічне планування та запровадження гнучких інструментів для прийняття оперативних рішень.

Метою дослідження є удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління запасами на підприємстві ТОВ "СК Промінь" для підвищення ефективності їх використання, зменшення витрат і покращення фінансових показників.

Предмет дослідження: методологічні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління запасами на підприємстві. Це включає принципи організації бухгалтерського обліку запасів, підходи до їх оцінки та класифікації, методи аналізу ефективності використання запасів, а також взаємозв'язок між обліковою інформацією та управлінськими рішеннями.

Об'єкт дослідження: процес управління запасами, який включає формування, облік, аналіз, контроль і регулювання запасів в умовах ТОВ "СК Промінь" Красилівського району Хмельницької області.

Для досягнення мети необхідно були поставлені наступні **завдання:**

- Дослідити сучасні теоретичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення управління запасами.
- Розкрити нормативно-правові основи ведення обліку запасів в Україні.
- Вивчити особливості організації обліку запасів на підприємстві ТОВ "СК Промінь".
- Провести аналіз ефективності існуючої системи обліку та управління запасами на базі підприємства.
- Ідентифікувати основні проблеми в процесі обліково-аналітичного забезпечення запасів.
- Розробити пропозиції щодо вдосконалення аналітичного інструментарію для оптимізації запасів.

- Обґрунтувати впровадження інформаційних технологій для підвищення точності обліку та швидкості прийняття управлінських рішень.

Джерела інформації: нормативно-правові акти України (зокрема, Податковий кодекс України та П(С)БО 9 "Запаси"), наукові праці з питань управління запасами, первинна та вторинна документація ТОВ "СК Промінь" (накладні, інвентаризаційні відомості, фінансова звітність), економічна література з бухгалтерського обліку, аналітичні звіти про сучасні тенденції в управлінні запасами, а також дані з автоматизованих облікових систем підприємства.

Водночас, низка практичних проблем, зокрема адаптація традиційних підходів до сучасних викликів, впровадження інноваційних методів аналізу та автоматизація облікових процесів, потребують глибшого осмислення. Необхідність інтеграції облікових даних у систему стратегічного управління й забезпечення оперативного прийняття рішень підкреслює важливість подальшого вдосконалення підходів до управління запасами, особливо в умовах зростаючої нестабільності ринків і посилення конкуренції.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1 Економічний зміст запасів як об'єкта обліку і аналізу

Запаси є одним із ключових елементів активів підприємства, що забезпечують безперервність його виробничої та господарської діяльності. Як економічна категорія, запаси охоплюють матеріальні ресурси, які призначені для подальшого використання у виробництві, продажу або іншого споживання, і становлять значну частину оборотного капіталу. Ефективне управління запасами сприяє зниженню витрат, підвищенню прибутковості та забезпеченню стабільного функціонування підприємства.

Економічний зміст запасів визначається їхньою роллю у виробничо-господарській діяльності, а також зв'язком із фінансовими результатами підприємства. У системі бухгалтерського обліку запаси виступають як об'єкт оцінки, аналізу та контролю, що вимагає комплексного підходу до їх класифікації, обліку руху та оптимізації обсягів. З огляду на зростаючу конкуренцію та необхідність швидкої адаптації до змін ринкового середовища, питання вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення запасів набуває особливої актуальності.

Дослідження економічного змісту запасів як об'єкта обліку й аналізу є важливим для формування ефективної системи управління ними, та досліджували дане питання значна кількість наукових досліджень і праць провідних учених-економістів у сфері обліку, серед яких можна виділити роботи Ф.Ф. Бутинця, Л.Л. Горещької, С.Ф. Голова, З.В. Задорожного, Н.Р. Домбровської, Р. Грачової, Я.Д. Крупки, В.В. Лопатіної, Н.М. Малюги, Г.В. Нашкерської, О.М. Приймачок, М.С. Пушкаря, О.М. Рибалка, Л.В. Титенко та інших.

З точки зору економічної сутності, запаси виконують роль "буферу" між різними етапами виробничого процесу, допомагаючи уникнути простоїв,

підтримувати виробничий ритм та досягати ефективності. Так, наявність певного обсягу запасів дозволяє підприємству працювати без ризику зупинки через нестачу матеріалів або затримки поставок. Запаси також є стратегічним ресурсом, що дозволяє підприємству гнучко реагувати на зміни попиту, наприклад, у випадку його раптового зростання або сезонного збільшення.

Крім цього, запаси можуть виступати в ролі інвестиційного ресурсу, адже підприємства можуть купувати їх у великих обсягах під час сприятливої ринкової кон'юнктури для уникнення додаткових витрат у майбутньому. Однак надлишок запасів також має свої недоліки, адже зберігання великих обсягів матеріалів потребує додаткових витрат на утримання складських приміщень, а також піддає підприємство ризикам морального зносу, втрати якості або псування ресурсів.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «запасів» науковцями

Науковці	Визначення
Бондаренко Н.М. [5]	сукупність матеріальних ресурсів підприємства, призначених для використання у виробничих або комерційних процесах, які забезпечують безперебійність його діяльності та дозволяють ефективно реагувати на зміну попиту і пропозиції.
Дмитренко А.В. [9]	це ресурси, що тимчасово вилучені з обігу для забезпечення ритмічності виробництва та задоволення потреб у матеріальних засобах у разі перебоїв у постачанні або при сезонних коливаннях попиту.
Коваль Н.І [3]	це матеріальні ресурси, що знаходяться на складі підприємства і призначені для використання у виробничих процесах або реалізації, з метою уникнення перебоїв і підтримки стабільного рівня виробництва та продажів.
Рубан Л.О [2]	це оборотні активи підприємства, які включають сировину, матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію та товари, і призначені для забезпечення гнучкості в управлінні виробничо-комерційною діяльністю підприємства.
Уотерс Д. [15]	це матеріальні активи, які підприємства накопичують для підтримки стабільності та ефективності діяльності, враховуючи необхідність покриття можливих коливань попиту, а також зниження витрат, пов'язаних з виробничими перервами.
Швець В.Г [8]	це частина ресурсів підприємства, що утримується для забезпечення виробничих потреб, реалізації продукції та уникнення ризиків, пов'язаних з нестачею ресурсів або їх нерівномірним постачанням.

Чимало науковців досі не дійшли єдиної думки щодо точного визначення терміну «запаси», зокрема «виробничі запаси». Тому, для кращого розуміння економічної суті виробничих запасів, важливо на основі наукових досліджень розкрити поняття та структуру таких категорій, як «матеріальні цінності», «матеріальні ресурси», «виробничі запаси», «товарно-матеріальні запаси», а також виявити основні відмінності між ними (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Загальноекономічна класифікація матеріальних ресурсів [7]

Матеріальні ресурси — це різноманітні елементи, які використовуються в процесі виробництва, зокрема предмети праці, що підлягають обробці за допомогою засобів праці. До них відносяться як елементи, що складають виробничі запаси, так і енергія, наприклад, теплові або електричні енергоносії, які хоч і не є частиною виробничих запасів, але безумовно є важливою складовою матеріальних ресурсів.

Відтак, деякі вчені використовують термін «цінності» для позначення матеріальних оборотних активів.[21] Однак важливо зазначити, що слово

«цінність» не є чітким економічним поняттям, а є скоріше характеристикою, що вказує на здатність матеріальних ресурсів приносити економічний зиск власнику. Відтак, ця категорія є скоріше описовою, бо дозволяє визначити, що запаси можуть бути корисними для підприємства, якщо правильно їх використати.

Матеріальні цінності складаються з предметів праці та засобів праці. До предметів праці відносяться всі ресурси, які змінюються або споживаються в процесі виробництва, такі як сировина, матеріали, паливо, комплектуючі вироби, тара, будівельні матеріали, а також запасні частини та інші ресурси, які використовуються для виготовлення продукції або виконання робіт. Важливо також згадати незавершене виробництво та готову продукцію, які також належать до цієї категорії.

Запаси є ключовим елементом у системі матеріальних ресурсів підприємства, адже вони забезпечують стабільність та безперервність виробничого процесу. [9] Це ресурси, які використовуються в процесі виготовлення продукції або наданні послуг. Вони включають як сировину і матеріали, так і компоненти, які ще не потрапили до виробничого циклу, але вже готові до використання.

Загалом, запаси мають дві основні функції: перш за все, вони гарантують, що виробництво не буде зупинитись через нестачу необхідних матеріалів, а по-друге, вони є елементом стратегії підприємства для забезпечення безперервного виробничого процесу, здатного швидко реагувати на зміни в попиті або умовах постачання.[6] Завдяки грамотному управлінню запасами можна зменшити витрати, підвищити ефективність і забезпечити стабільну діяльність підприємства.

Водночас, надмірні запаси можуть призвести до зайвих витрат на їх зберігання та управління, що вимагає знаходження балансу між наявністю достатньої кількості ресурсів і оптимальними витратами на їх утримання. Тому важливою є не лише сама наявність запасів, але й ефективне управління ними для досягнення оптимальних результатів.

Запаси, які зберігаються на підприємстві, можна класифікувати за різними критеріями, залежно від їх функцій та призначення. Виробничі запаси — це матеріальні ресурси, що призначені для подальшого використання в процесі виробництва. Вони можуть включати сировину, матеріали, напівфабрикати, компоненти, які будуть оброблятися або використовуватись для виготовлення готової продукції. Ці запаси складають основу виробничого процесу і без них неможливе ефективне функціонування підприємства. [6] З іншого боку, товарні запаси — це матеріальні цінності, що зберігаються на складі з метою подальшого продажу споживачам. Вони вже готові до реалізації і виконують роль товарів на ринку. Їх обсяг і наявність на складі прямо впливають на здатність підприємства задовольняти попит і генерувати дохід.

Термін «товарно-виробничі запаси» є досить широким і включає в себе як виробничі, так і товарні запаси, підкреслюючи їх функцію в процесі виробництва та реалізації. Вони можуть перебувати на складах підприємства або у вигляді незавершеного виробництва, або як готова продукція, що очікує продажу. [8] Така класифікація дозволяє краще розуміти роль кожного виду запасів в забезпеченні безперервного виробничого процесу та успішної реалізації продукції на ринку. Важливим є те, що ефективне управління цими запасами, їх контроль і оптимізація є ключовими факторами для досягнення економічної ефективності підприємства, оскільки забезпечують як стабільність виробничого процесу, так і задоволення попиту на продукцію.

Запаси є важливою складовою оборотних активів, оскільки вони можуть бути перетворені на грошові кошти протягом одного року або одного операційного циклу. Оборотні активи, до яких відносяться запаси, відображають важливі економічні та фінансові процеси, що відбуваються на підприємстві, та залежать від функціонування товарно-грошових відносин. Ці активи пов'язані із законом вартості, оскільки запаси мають свою вартість, яка змінюється в процесі використання.

Термін «запаси» має певну специфіку в розумінні та використанні.

Більшість авторів трактують їх як резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються безпосередньо в поточній діяльності підприємства, а зберігаються на випадок необхідності для забезпечення безперервності виробничого процесу. [6] Це означає, що запаси є важливим елементом управління виробництвом, оскільки вони гарантують стабільність діяльності підприємства навіть у разі коливань у постачанні або попиті.

Термін «виробничі запаси» є більш конкретним, оскільки він відображає саме ті матеріальні цінності, які будуть використані у виробництві. Однак після прийняття П(С)БО 9, термін «запаси» отримав широке застосування і став охоплювати більш широкий спектр матеріальних цінностей, зокрема як ті, що використовуються в процесі виробництва, так і ті, що зберігаються на складі для майбутнього продажу чи іншого використання. [18] Тому, хоча поняття запасів може бути неоднозначним і викликати деякі труднощі в трактуванні, важливо розуміти його як одну з основних категорій в управлінні активами підприємства, яка впливає на ефективність діяльності та фінансову стійкість.

Виробничі запаси — це складова частина матеріальних запасів, які використовуються у виробничому процесі протягом одного циклу. Вони повністю передають свою вартість на вартість готової продукції, що робить їх важливими для забезпечення ефективності виробництва [9]. Раціональне використання виробничих запасів є ключовим для стабільного функціонування підприємства та досягнення економічних результатів.

Після використання виробничих запасів у виробничому процесі або їх списання на інші загальногосподарські потреби, вони трансформуються в категорію матеріальних витрат. Це відображає їх перехід із стадії активів на етап витрат, що безпосередньо впливає на фінансовий результат підприємства.

Отже, виробничі запаси відіграють важливу роль в управлінні витратами та ефективності господарської діяльності, їх правильне використання є основою для оптимізації виробничих процесів та досягнення фінансової стійкості підприємства.

1.2 Класифікація та оцінка запасів

Класифікація та оцінка виробничих запасів є важливими складовими бухгалтерського обліку, оскільки вони безпосередньо впливають на точність фінансової звітності та ефективне управління ресурсами підприємства. Визначення та правильний облік запасів дозволяють підприємствам забезпечити безперебійний виробничий процес та оптимізувати витрати, що в свою чергу сприяє досягненню фінансової стабільності.

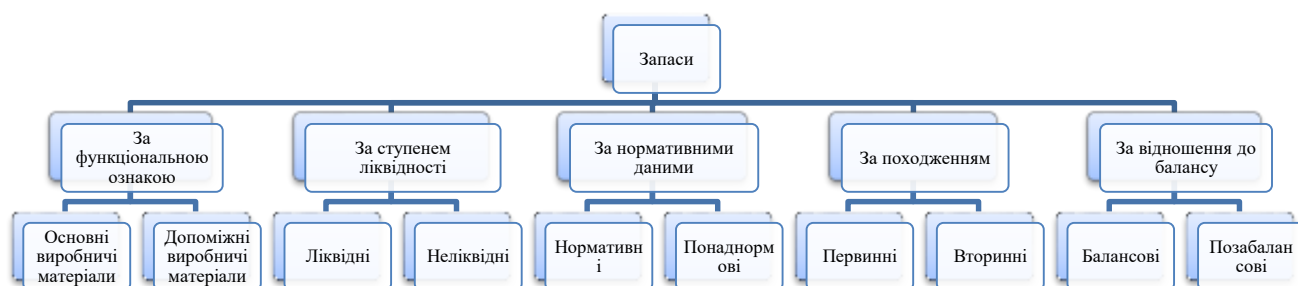

Рис. 1.2 Економічна класифікація запасів [8]

Облікова класифікація запасів	Для приватних підприємств	Сировина, матеріали
		Незавершене виробництво
		Готова продукція
		Товари
		МШП
		Поточні біологічні активи
	Для державних установ	Сировина, матеріали
		Готова продукція та НЗВ
		Матеріальні цінності, що утримуються для подальшого продажу
		Активи, державні резерви
		МШП
		Поточні біологічні активи

Рис 1.3 Класифікація запасів для цілей обліку [3]

Окрім економічної класифікації, важливо враховувати облікову

класифікацію виробничих запасів, яка визначає їх розподіл згідно з принципами бухгалтерського обліку та стандартами, що регулюють їх визнання, оцінку та облік.

Робочий план рахунків є основним інструментом організації бухгалтерського обліку на підприємстві, оскільки він визначає систему рахунків для відображення господарських операцій. Це обов'язковий документ, що забезпечує правильність обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат, що безпосередньо впливає на фінансові результати та ефективність діяльності компанії.

Цей план створюється відповідно до національних або міжнародних бухгалтерських стандартів, залежно від обраної облікової системи підприємства. Він містить різноманітні рахунки, кожен з яких має своє специфічне призначення для фіксації різних економічних операцій.

У контексті обліку запасів робочий план рахунків має важливу роль, оскільки для цієї категорії активів передбачено спеціальні рахунки, які забезпечують точне та своєчасне відображення всіх операцій із запасами підприємства. Запаси можуть включати сировину, основні матеріали, готову продукцію, незавершене виробництво, а також товарно-матеріальні цінності, призначені для використання в виробництві чи продажу. Для кожного виду запасів необхідний окремий облік, адже для них можуть застосовуватися різні правила оцінки, методи обліку витрат та вимоги до зберігання.

Зв'язок між робочим планом рахунків і запасами полягає в тому, що ці рахунки фіксують усі етапи руху запасів на підприємстві — від їх надходження до використання або списання. Рахунки для обліку запасів застосовуються для фіксації операцій, таких як закупівля матеріалів і сировини, їх зберігання, передача у виробничий процес або списання. Тому облік запасів потребує високої точності та чіткої класифікації, щоб кожен етап відображався відповідно до реального стану справ.

Наприклад, для обліку запасів на складах використовуються спеціалізовані рахунки, які фіксують їх кількість і вартість на певний момент

часу. Ці рахунки не лише відображають матеріальні цінності, але й обчислюють їх вартість, витрати на зберігання та транспортування, а також витрати на виробництво.

Крім того, важливим аспектом є відображення руху запасів у разі їх реалізації чи використання у виробництві. Кожен запас, що списується або відвантажується, має бути коректно зафіксований на відповідних рахунках, щоб забезпечити точність інформації щодо залишків, витрат і результатів діяльності підприємства.

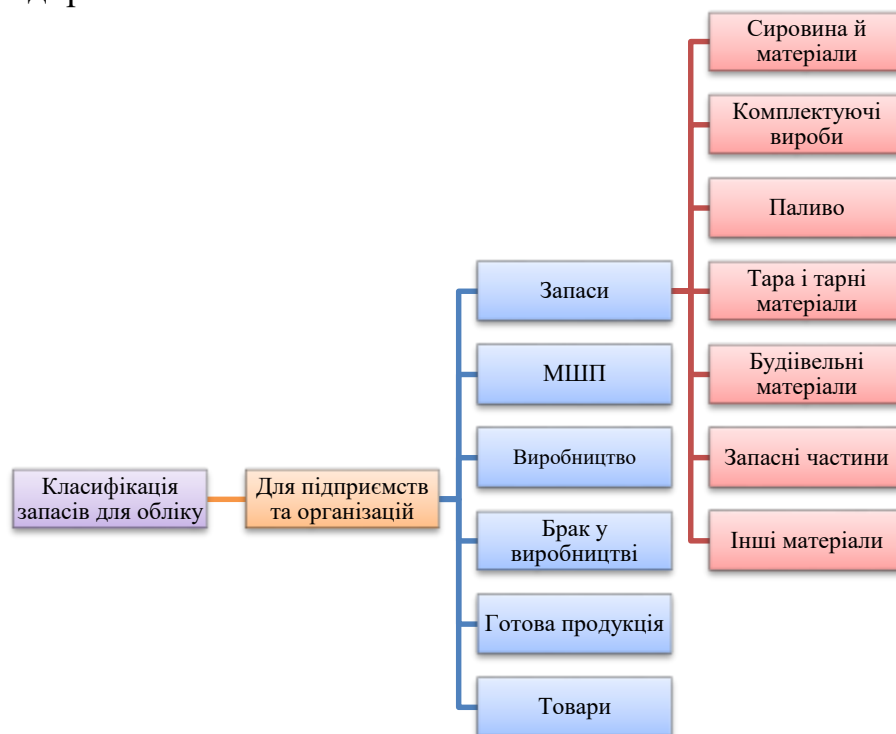

Рис.1.4 Класифікація запасів відповідно до Плану рахунків [12]

Ще одним важливим аспектом обліку запасів є застосування рахунків для відображення закупівельних операцій. Коли підприємство здійснює закупівлю сировини чи матеріалів, це фіксується на рахунках, які відображають зобов'язання перед постачальниками та витрати на придбання. Така деталізація дозволяє підприємству чітко оцінити витрати, пов'язані з поповненням запасів, і оцінити ефективність закупівельної діяльності.

Робочий план рахунків також враховує можливість коригування облікових даних щодо запасів, зокрема у випадках застосування знижок,

пошкоджень або втрат під час зберігання чи транспортування товарів. Для цього в плані передбачені коригувальні рахунки, які дозволяють підприємству точно відобразити зміни в кількості чи вартості запасів. Такий підхід забезпечує коректність обліку і дає змогу оперативно реагувати на зміни в облікових даних.

Отже, робочий план рахунків не лише забезпечує належне відображення операцій із запасами на всіх етапах їх обігу, але й сприяє ефективному управлінню ресурсами підприємства.

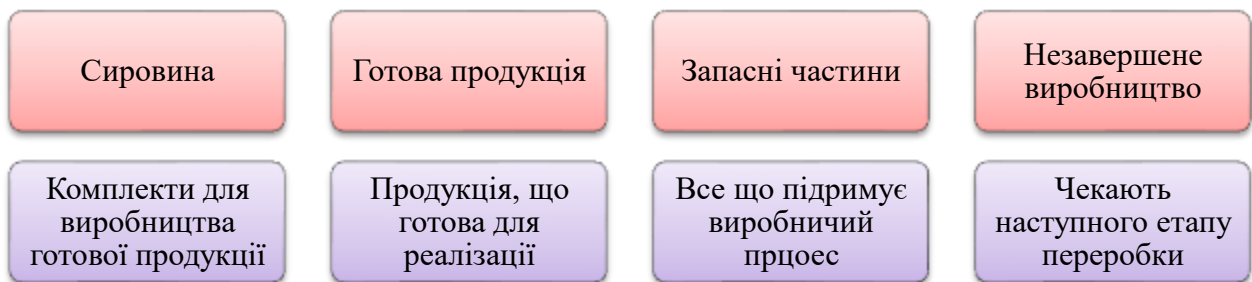

Рис. 1.5 Класифікація запасів в автоматизованій системі [7]

В автоматизованих системах облік запасів здійснюється через спеціалізоване програмне забезпечення, яке забезпечує ефективне і точне відображення всіх змін у кількості та вартості матеріальних ресурсів. Такі системи дозволяють автоматично класифікувати запаси за різними категоріями, що значно мінімізує можливість помилок у їх обліку та класифікації. Завдяки цьому зменшується ризик людського фактора та підвищується точність облікових даних. [17] Окрім того, автоматизовані системи забезпечують швидкий і зручний моніторинг руху запасів на різних етапах – від надходження до використання чи списання. Вони дозволяють проводити реальний контроль за залишками на складах, виявляти будь-які невідповідності, а також своєчасно коригувати облікові дані. З впровадженням таких технологій підприємства можуть значно підвищити ефективність обліку запасів, оптимізувати витрати на зберігання і транспортування, а також поліпшити процеси планування та управління запасами.

Класифікація запасів в автоматизованих облікових системах є важливим

інструментом для ефективного управління різноманітними видами запасів на підприємствах. Вона дозволяє чітко розподіляти матеріальні ресурси на категорії, такі як сировина, основні матеріали, готова продукція, незавершене виробництво та товарно-матеріальні цінності, і надавати кожній групі унікальний код. Це дозволяє забезпечити точність обліку та швидке збереження даних.

Усі операції з запасами – від закупівлі до їх переміщення, використання та вибуття – фіксуються в системі автоматично, що значно зменшує ризик помилок і зупинок у процесі обліку. [5] Такий підхід не лише полегшує бухгалтерський облік, але й забезпечує оперативний доступ до актуальних даних, що дозволяє підприємствам своєчасно коригувати плани, оцінювати ефективність використання запасів і швидко реагувати на будь-які зміни. Крім того, автоматизація значно прискорює процеси обробки та зменшує часові витрати на проведення облікових операцій, що підвищує загальну ефективність підприємства.

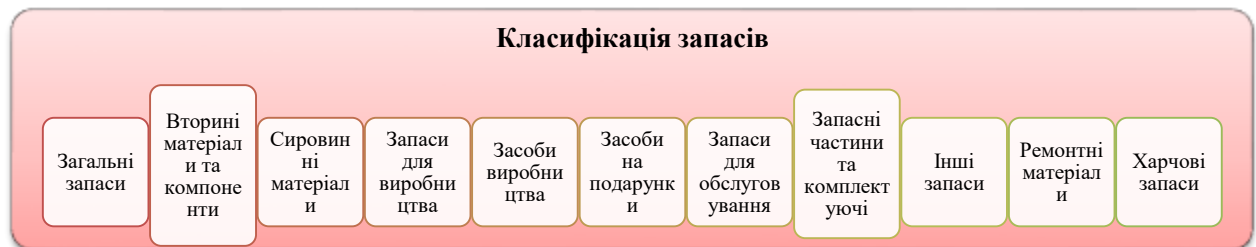

Рис. 1.6 Нова класифікація запасів

Примітка: створено на основі загальних принципів класифікації запасів, які використовують у бізнес-середовищі.

Автоматизована система обліку запасів не лише спрощує процес ведення обліку, але й забезпечує безперервний моніторинг залишків, що дозволяє підприємству ефективно управляти своїми матеріальними ресурсами. Такий підхід допомагає уникати як дефіциту, так і надлишку запасів, даючи можливість своєчасно реагувати на зміни в потребах підприємства. Це особливо важливо в умовах змінюваного попиту та швидко змінюваних ринкових умов.

Крім того, одним із ключових переваг є можливість інтеграції

автоматизованої системи з іншими управлінськими системами підприємства, такими як фінансовий облік, планування ресурсів або управління виробництвом. Це дозволяє створювати цілісну картину фінансового та виробничого стану підприємства і приймати обґрунтовані рішення щодо подальшого розвитку, управління ресурсами та оптимізації витрат.

Завдяки автоматизованій класифікації, підприємство може детально поділити свої запаси на категорії та підкатегорії, незалежно від їх функціонального призначення. Така система дозволяє більш гнучко керувати запасами, спрощуючи процеси як обліку, так і планування, забезпечуючи точність і оперативність у прийнятті управлінських рішень.

1.3 Сучасні інструменти управління запасами

Управління запасами є одним з найбільш важливих аспектів операційної діяльності підприємства, оскільки безпосередньо впливає на ефективність виробничих процесів, фінансову стабільність та конкурентоспроможність організації. Запаси — це не лише сировина та матеріали, а й готова продукція, що чекає на продаж або використання. [3] Тому правильна організація обліку та управління запасами має стратегічне значення для оптимізації витрат, покращення обігу коштів та забезпечення безперервності виробництва.

Сучасні інструменти управління запасами дозволяють автоматизувати весь процес обліку — від закупівлі до списання товарно-матеріальних цінностей. Вони сприяють точному контролю за кількістю та вартістю запасів, дають можливість оперативно реагувати на зміни в попиті та пропозиції, а також забезпечують зниження витрат на їх зберігання та закупівлю [6]. За допомогою новітніх технологій підприємства можуть зменшити ймовірність дефіциту чи надлишку запасів, що є ключовим фактором для підтримки оптимальної ліквідності та ефективності виробничого процесу.

Одним із головних напрямків автоматизації є використання ERP-систем,

які об'єднують усі бізнес-процеси на одній платформі. Це дозволяє інтегрувати управління запасами з іншими функціями підприємства, такими як фінансовий облік, планування та виробництво. [2] Інші сучасні інструменти включають WMS-системи для управління складами, прогнози попиту, що дозволяють ефективно планувати закупівлю та зберігання, а також застосування технологій Інтернету речей (IoT) для реального моніторингу стану запасів. Ці інструменти сприяють не лише автоматизації, але й підвищенню точності прогнозування, зменшенню людського фактора та зниженню ризиків, пов'язаних із помилками в обліку.

1. ERP-системи (Enterprise Resource Planning)

ERP-системи є основними інструментами для інтеграції всіх бізнес-процесів підприємства, включаючи управління запасами. Вони дозволяють автоматизувати облік запасів на всіх етапах — від закупівлі до списання. Такі системи значно покращують точність обліку і знижують час, витрачений на операції.

Таблиця 1.2

Переваги ERP систем

Переваги ERP-систем	Опис
Інтеграція процесів	Об'єднує управлінські та операційні функції на одній платформі.
Автоматизація обліку	Виключає ручне введення даних, знижуючи ризик помилок.
Реальний час	Дає змогу отримувати інформацію про запаси в режимі реального часу.

Джерело: сформовано на основі [5]

Ось кілька основних програмних рішень для управління запасами:

1. **SAP** — потужна ERP-система, яка дозволяє автоматизувати управління запасами, планування постачання та відстеження товарів у реальному часі.

2. **Oracle** — ERP-система з хмарними можливостями, яка допомагає управляти запасами, оптимізувати ланцюги постачання та прогнозувати попит.

3. 1С — популярне, проте наразі небажане, в Україні програмне забезпечення для малого та середнього бізнесу, яке забезпечує облік запасів, контроль за закупівлею та зберіганням матеріалів.

Ці програми надають різноманітні інструменти для моніторингу запасів, прогнозування потреб та оптимізації управлінських процесів.

2. Системи управління складом (WMS)

WMS-системи є спеціалізованими програмами для управління складами, які автоматизують всі процеси, пов'язані з переміщенням запасів на складі. Вони забезпечують максимальну ефективність використання складів та покращують точність інвентаризацій.

Таблиця 1.3

Переваги WMS систем

Переваги WMS-систем	Опис
Оптимізація складів	Покращує організацію місць зберігання товарів.
Відстеження запасів	Дає можливість моніторити стан запасів у реальному часі
Інтеграція з іншими системами	Підключення до ERP для покращення звітності та аналізу.

3. Прогнозування попиту

Прогнозування попиту дозволяє точно визначати необхідну кількість товарів для закупівлі, що дозволяє уникнути як дефіциту, так і надлишків запасів. Інструменти прогнозування використовують статистичні моделі, аналіз великих даних і навіть штучний інтелект.

Таблиця 1.4

Переваги прогнозування попиту систем

Переваги прогнозування попиту	Опис
Точність планування	Допомагає визначити майбутні потреби в запасах з високою точністю.
Мінімізація надлишків	Уникнення ситуацій із перевищенням запасів і зниженням їх вартості.
Зниження витрат	Сприяє оптимізації витрат на закупівлю та зберігання.

Demand Solutions — програмне забезпечення для управління попитом і прогнозування, яке допомагає підприємствам оптимізувати запаси та управління ланцюгом постачання. Використовується для прогнозування попиту, планування виробництва, а також для оптимізації запасів з урахуванням сезонних коливань та змін на ринку.

Kinaxis RapidResponse — платформа для управління ланцюгом постачання, яка пропонує інструменти для планування попиту, моніторингу запасів та реакції на зміни в умовах постачання. Завдяки можливості швидкого аналізу та адаптації до змінних умов, компанії можуть знижувати витрати на зберігання та поліпшувати ефективність управління запасами.

Таблиця 1.5

Порівняння основних інструментів

Інструмент	Опис	Переваги	Приклад
ERP-системи	Інтегровані програми для управління підприємством	Автоматизація, інтеграція, реальний час	SAP, Oracle, 1C
WMS-системи	Системи для управління складами	Оптимізація складів, точність інвентаризації	Manhattan, Infor WMS
Прогнозування попиту	Інструменти для прогнозування потреб	Точність, мінімізація витрат, зниження надлишків	Demand Solutions
ІоТ (Інтернет речей)	Сенсори для моніторингу умов зберігання та руху запасів	Відстеження в реальному часі, контроль за умовами	RFID, сенсори температури

Сучасні інструменти управління запасами є важливими складовими успішної операційної діяльності підприємств, оскільки дозволяють не лише ефективно контролювати кількість і вартість запасів, але й забезпечують оптимальне використання ресурсів. Вони допомагають знизити витрати на зберігання, закупівлю, транспортування та обробку товарно-матеріальних цінностей, що є важливими факторами для підвищення рентабельності підприємства. Водночас ці інструменти сприяють зменшенню ризиків, пов'язаних з дефіцитом чи надлишком запасів, що може негативно вплинути

на виробничі процеси і фінансову стабільність компанії.

Автоматизація обліку запасів дозволяє підприємствам оптимізувати процеси на всіх етапах: від закупівлі та зберігання до використання і списання. Завдяки спеціалізованим програмам для управління запасами, таким як ERP-системи, WMS, а також методам прогнозування попиту, підприємства можуть точно планувати свої закупки, управління ланцюгами постачання та прогнозувати зміни у потребах ринку. Це дає можливість завчасно адаптуватися до змінних умов, знижуючи витрати на надлишкові або непотрібні запаси, що забезпечує фінансову вигоду.

Прогнозування попиту, у свою чергу, є важливим інструментом, який дає змогу враховувати сезонні коливання, тенденції на ринку і внутрішні потреби підприємства. Програмні рішення, такі як Demand Solutions або Kinaxis Rapid Response, дозволяють підприємствам точно передбачати попит на продукцію, що допомагає оптимізувати виробничі процеси і запаси.

У результаті, ефективне управління запасами через застосування сучасних інструментів і технологій не лише знижує витрати і покращує оперативну ефективність, але й забезпечує безперервність виробництва, підвищує якість обслуговування клієнтів і сприяє сталому розвитку бізнесу.

Висновок до розділу I

Запаси займають ключову роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів та фінансової стабільності організації. Економічний зміст запасів, як об'єкта обліку та аналізу, підкреслює їх значення для підтримки нормального функціонування підприємства, зокрема для забезпечення матеріально-технічного постачання, планування виробничих процесів та здійснення збутової діяльності. Розуміння природи запасів і їх роль у виробничому процесі дозволяє точніше відстежувати їхній вплив на діяльність підприємства і забезпечує ефективне управління ресурсами.

Класифікація запасів є важливим етапом у забезпеченні правильного обліку та оцінки. Систематизація запасів за різними категоріями дозволяє

чітко визначити їхні характеристики, призначення та порядок обліку, що значно спрощує контроль за їхнім рухом і витратами. Класифікація дозволяє виділяти різні типи запасів (сировину, основні матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію), що дає змогу оптимізувати їх облік на кожному етапі виробничого процесу. Оцінка запасів, в свою чергу, є важливою складовою для визначення вартості ресурсів, що безпосередньо впливає на розрахунок собівартості продукції та формування фінансових результатів.

Особливу увагу було приділено сучасним інструментам управління запасами, які дозволяють підприємствам підвищувати ефективність обліку, контролювати рух товарно-матеріальних цінностей, а також здійснювати прогнозування попиту на різні ресурси. Системи автоматизації, такі як ERP (Enterprise Resource Planning) та WMS (Warehouse Management Systems), дають можливість знижувати витрати на зберігання і закупівлю запасів, а також забезпечують точне відображення всіх змін у запасах. Це дозволяє підприємствам здійснювати точне планування, мінімізувати ризики, пов'язані з дефіцитом чи надлишком запасів, та оперативно реагувати на зміни в умовах ринку.

Автоматизовані системи дозволяють не тільки ефективно керувати запасами, а й інтегрувати цей процес у інші аспекти діяльності підприємства, зокрема, фінансовий облік, планування та управління ланцюгами постачання. Використання сучасних технологій забезпечує швидке і точне оброблення даних, підвищує ефективність виробничих та фінансових процесів, знижує ймовірність людських помилок і скорочує час на виконання операцій.

Таким чином, правильна організація обліку та аналізу запасів є необхідною умовою для ефективного управління підприємством, що сприяє зниженню витрат, підвищенню конкурентоспроможності та досягненню стабільного розвитку. Використання сучасних інструментів управління запасами дозволяє підприємствам не лише оптимізувати внутрішні процеси, а й швидше адаптуватися до змін зовнішнього середовища, що забезпечує їх стійкість на ринку та підтримує високий рівень продуктивності.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ

2.1 Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

ТОВ "СК Промінь" є сучасним підприємством, яке працює в аграрній сфері діяльності: вирощуванням різноманітних сільськогосподарських культур, таких як овочі, баштанні культури, ягоди, зерняткові і кісточкові фрукти, а також пряні, ароматичні та лікарські культури. Окрім цього, компанія займається розведенням сільськогосподарських тварин, включаючи велику рогату худобу, свиней, овець і кіз. Компанія була заснована в 2015 році, з основним офісом, розташованим у Хмельницькій області Красилівського району с. Мала Клітна. За час свого існування підприємство стало стабільним гравцем на ринку, пропонуючи широкий спектр послуг та продукції, що відповідають високим стандартам якості. Підприємство також займається післяурожайною діяльністю, обробленням насіння для посіву, а також виробництвом м'яса та харчових олій. Крім того, ТОВ "СК Промінь" здійснює оптову та роздрібну торгівлю сільськогосподарськими продуктами, зокрема фруктами, овочами, м'ясом, молочними продуктами, а також надає послуги з оренди сільськогосподарської техніки та іншого устаткування.

Таблиця 2.1

Склад і структура сільськогосподарських угідь ТОВ "СК Промінь" Красилівського району Хмельницької області за 2021 та 2023 рр.

Угіддя	2021 р.		2023 р.		2023 р. у % до 2021 р.
	га	%	га	%	
Всього с.-г. угідь, га	10517	100	12365	100	117,57
У тому числі: рілля	10517	100	12365	100	117,57

У 2023 році сільськогосподарські угіддя ТОВ "СК Промінь" збільшилися на 17,57% порівняно з 2021 роком, що свідчить про розширення земельних ресурсів підприємства. Вся площа сільськогосподарських угідь, включаючи рілля, залишилася без змін у структурі, оскільки в обох роках

рілля складає 100% від загальної площі угідь. Цей приріст свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства та його можливості для розширення сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 2.2

Склад і структура сільськогосподарських угідь ТОВ "СК Промінь" Красилівського району Хмельницької області у 2020 та 2022 рр.

Угіддя	2020 р.		2022 р.		2022 р. у % до 2020 р.
	га	%	га	%	
Всього с.-г. угідь, га	13208	100	11197	100	84,77
У тому числі: рілля	13208	100	11197	100	84,77

У 2022 році площа сільськогосподарських угідь ТОВ «СК Промінь» зменшилася на 15,23% порівняно з 2020 роком, що вказує на скорочення земельних ресурсів підприємства. Площі ріллі залишаються незмінними, складаючи 100% від загальної площі угідь як у 2020, так і в 2022 роках. Це свідчить про певне скорочення виробничих можливостей підприємства, що може бути наслідком оптимізації земельних ресурсів або змін в управлінських рішеннях щодо землекористування.

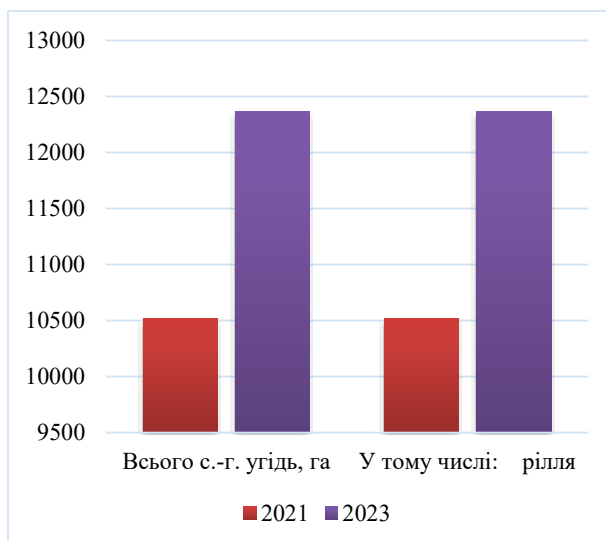

Рис 2.1 Динаміка с/г угідь за 2021, 2023 рр.

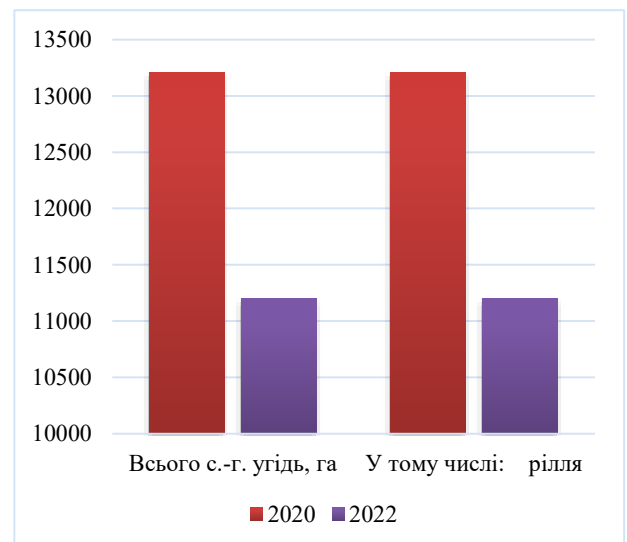

Рис 2.2. Динаміка с/г угідь за 2020, 2022 рр.

Зменшення площі сільськогосподарських угідь ТОВ «СК Промінь» у 2022 році, яке склало 15,23%, може мати прямий вплив на фінансові

результати підприємства. Зменшення земельних ресурсів може призвести до зниження обсягів виробництва та відповідно до скорочення доходів. У той же час, такі зміни можуть свідчити про зосередження на більш ефективних та рентабельних площах або про оптимізацію земельного банку для підвищення продуктивності. Тому наступним етапом є детальний аналіз фінансових результатів підприємства, щоб оцінити, як ці зміни вплинули на його доходи, витрати та загальний фінансовий стан.

Таблиця 2.3

Фінансові результати ТОВ «СК Промінь» Красилівського району
Хмельницької області за 2021 рік

Стаття	За аналогічний період попереднього року, тис.грн	За звітний період, тис.грн	Відхилення	
			+ /-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	258036,3	270995,5	12959,2	105,02
Інші операційні доходи	15008	58246,4	43238,4	388,10
Інші доходи	1475	479,8	-995,2	32,53
<i>Разом доходи</i>	16483	58 726,2	42243,2	356,28
Собівартість продукції	(207616,1)	(265026,8)	-57410,7	127,65
Інші операційні витрати	(30045,6)	(56884,5)	-26838,9	189,33
Інші витрати	(439,5)	(110,3)	329,2	25,10
<i>Разом витрати</i>	(238101,2)	(322021,63)	-83920,4	135,25
Фінансовий результат до оподаткування	35090,6	7700,1	-27390,5	21,94
Податок на прибуток	0	0	0	0,00
Чистий прибуток	35090,6	7700,1	-27390,5	21,94

Джерело: сформовано на основі власних спостережень

Фінансові результати ТОВ «СК Промінь» за 2021 рік свідчать про змішаний результат діяльності підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 5,02%, що вказує на зростання обсягів продажу або підвищення цін на продукцію.

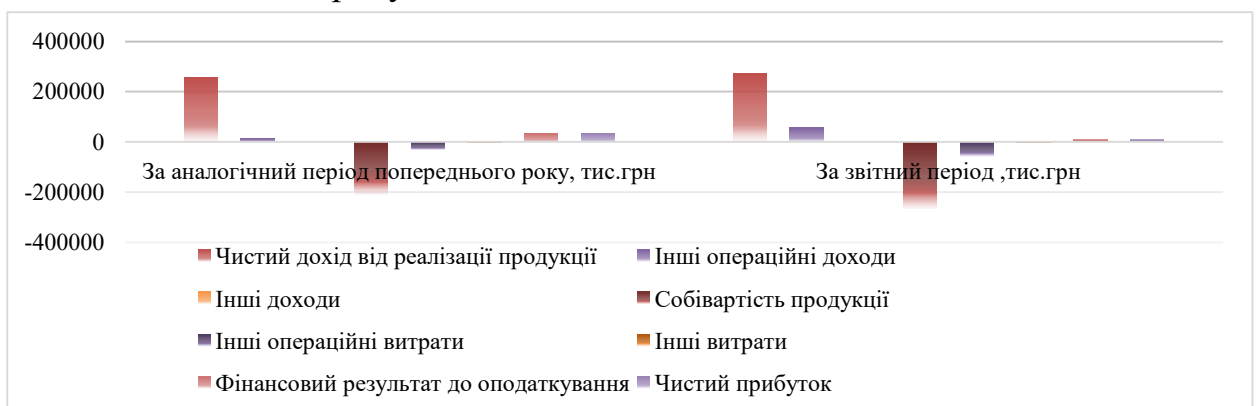

Рис. 2.3 Динаміка фінансових результатів ТОВ «СК Промінь» за 2021 рік

Однак, значне зростання інших операційних доходів, яке становить 388,1%, є позитивним сигналом про диверсифікацію джерел доходу підприємства. Водночас спостерігається суттєве зростання собівартості продукції на 27,65% та інших операційних витрат на 89,33%, що свідчить про збільшення витрат на виробництво та операційну діяльність. Зростання витрат призвело до значного зменшення фінансового результату до оподаткування на 78,06% і чистого прибутку на 78,06%. Загалом, підприємство зменшило прибутковість, попри зростання доходів, що вказує на необхідність оптимізації витрат та поліпшення управлінських рішень для покращення фінансових результатів у наступних періодах.

Таблиця 2.4

Фінансові результати ТОВ «СК Промінь» за 2022 рік

Стаття	За аналогічний період попереднього року, тис.грн	За звітний період, тис.грн	Відхилення	
			+ /-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	270995,5	130950,5	-140045	48,32
Інші операційні доходи	58246,4	18030,2	-40216,2	30,96
Інші доходи	479,8	283,4	-196,4	59,07
<i>Разом доходи</i>	329721,7	149264,1	-180458	45,27
Собівартість продукції	(265026,8)	(96081,7)	168945,1	36,25
Інші операційні витрати	(56884,5)	(38125,8)	18758,7	67,02
Інші витрати	(110,3)	(259,2)	-148,9	235,00
<i>Разом витрати</i>	(322021,63)	(134466,7)	187554,9	41,76
Фінансовий результат до оподаткування	7700,1	14797,4	7097,3	192,17
Податок на прибуток	0	0	0	0,00
Чистий прибуток	7700,1	14797,4	7097,3	192,17

Джерело: сформовано на основі власних спостережень

Аналіз фінансових результатів ТОВ «СК Промінь» за 2022 рік показує значні зміни в діяльності підприємства порівняно з попереднім роком. Чистий дохід від реалізації продукції знизився на 51,68%, що свідчить про суттєве скорочення обсягів реалізації або зміну ринкових умов. Подібна тенденція спостерігається і в інших операційних доходах, які зменшилися на 69,04%, що

вказує на звуження джерел отримання доходів. Загальний обсяг доходів скоротився майже вдвічі, досягнувши лише 45,27% від рівня 2021 року.

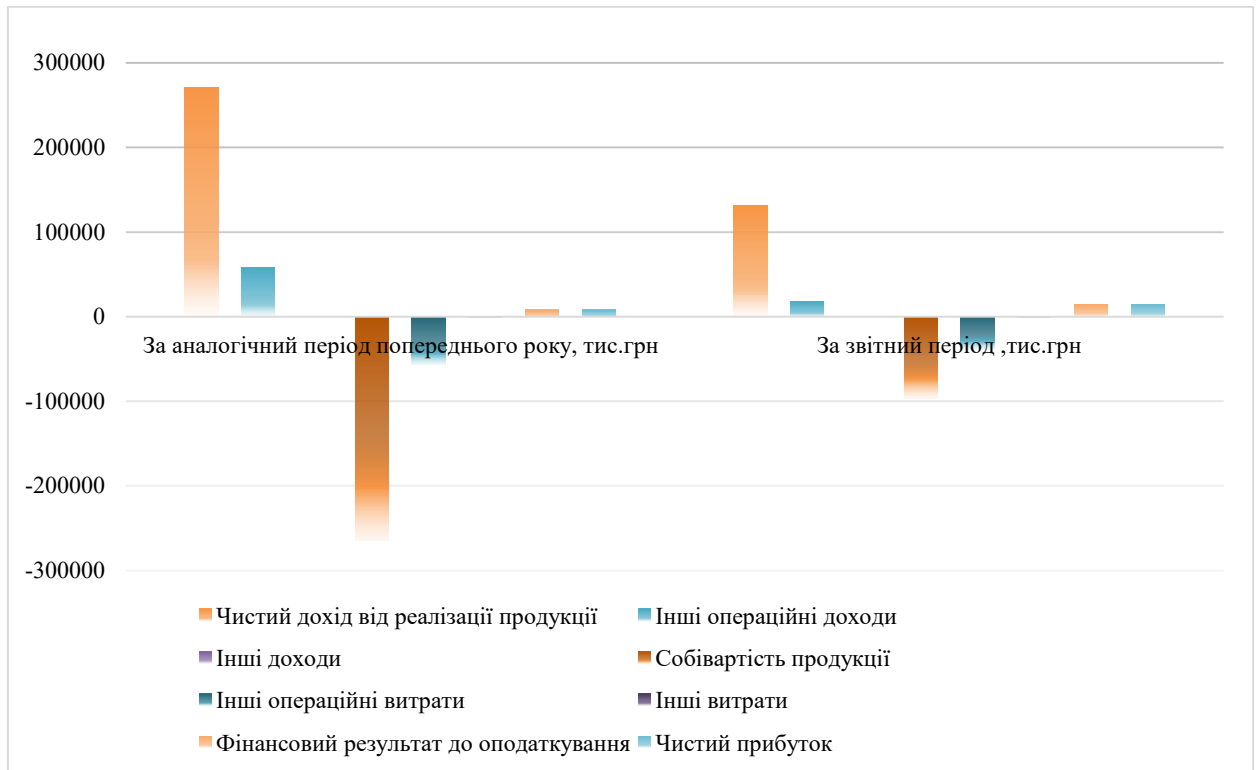

Рис. 2.4 Динаміка фінансових результатів ТОВ «СК Промінь» за 2022 рік

Водночас витрати підприємства також суттєво зменшилися, зокрема собівартість продукції знизилася на 63,75%, що може свідчити про зменшення виробничої активності або оптимізацію витрат. Інші операційні витрати скоротилися на 32,98%, проте спостерігається зростання інших витрат на 135%, що потребує детального аналізу причин такого підвищення. Загальний обсяг витрат зменшився на 58,24%, що позитивно вплинуло на фінансовий результат підприємства.

Попри зменшення доходів, підприємству вдалося значно покращити фінансовий результат до оподаткування, який зріс майже вдвічі, до 192,17% порівняно з попереднім роком. Чистий прибуток також зріс на таку ж саму величину, що свідчить про ефективніше управління витратами в умовах скорочення доходів. Такі результати вказують на те, що підприємство адаптувалося до змін у зовнішньому середовищі та змогло забезпечити

прибутковість Відсунє посилання на таблицю онального використання ресурсів.

Таблиця 2.5

Фінансові результати ТОВ «СК Промінь» за 2023 рік

Стаття	За аналогічний період попереднього року, тис.грн	За звітний період, тис.грн	Відхилення	
			+ /-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	130950,5	308050,8	177100,3	235,24
Інші операційні доходи	18030,2	26297,8	8267,6	145,85
Інші доходи	283,4	573,7	290,3	202,43
Разом доходи	149264,1	334922,3	185658,2	224,38
Собівартість продукції	(96081,7)	(249490)	-153408	259,66
Інші операційні витрати	(38125,8)	(42984,5)	-4858,7	112,74
Інші витрати	(259,2)	(325,9)	-66,7	125,73
Разом витрати	(134466,7)	(292800,4)	-158334	217,75
Фінансовий результат до оподаткування	14797,4	42121,9	27324,5	284,66
Податок на прибуток	0	0	0	0,00
Чистий прибуток	14797,4	42121,9	27324,5	284,66

Джерело: сформовано на основі власних спостережень

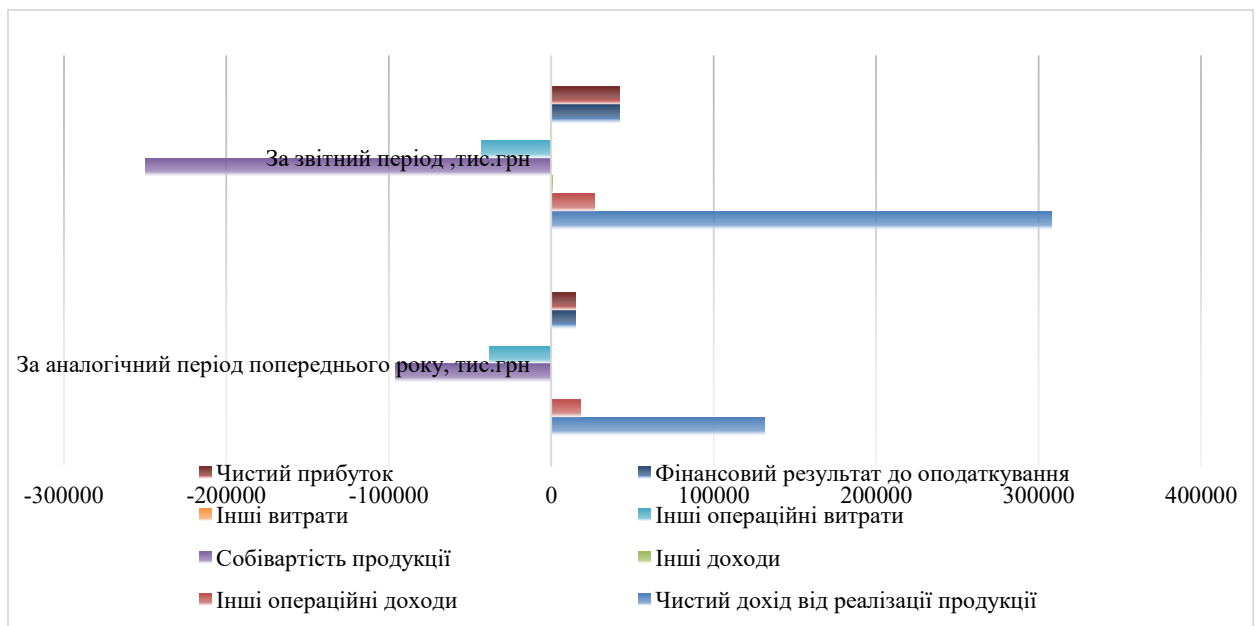

Рис. 2.5 Динаміка фінансових результатів ТОВ «СК Промінь» за 2023 рік

Фінансові результати ТОВ «СК Промінь» за 2023 рік демонструють суттєве покращення порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Чистий дохід від реалізації продукції зріс більше ніж удвічі, що свідчить про

значне збільшення обсягів продажів або підвищення цін реалізації. Загальні доходи підприємства збільшилися на 224,38%, що забезпечено не лише зростанням основних доходів, але й інших операційних та неопераційних доходів.

Собівартість продукції зросла на 259,66%, що може свідчити про збільшення обсягів виробництва або зміну цін на ресурси. Операційні та інші витрати також збільшилися, однак їхній вплив був меншим у порівнянні із зростанням доходів, що позитивно вплинуло на фінансовий результат до оподаткування. Чистий прибуток підприємства збільшився на 27324,5 тис. грн або на 284,66%, що підтверджує успішність діяльності підприємства у звітному періоді. Такі результати свідчать про високу ефективність роботи підприємства, зростання його фінансової стійкості та прибутковості.

Таблиця 2.6

Активи ТОВ «СК Промінь» за 2021-2023рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023/2021	
				+ /-	%
Капітал	157566,8	172364,2	214486,1	56919,3	136,12
Необоротні активи	92465,2	95392,7	95525,7	3060,5	103,31
Оборотні активи	199669,4	253797	260330,3	60660,9	130,38

На основі аналізу активів ТОВ «СК Промінь» за 2021–2023 роки можна зробити висновок про позитивну динаміку їхнього зростання. Загальний капітал підприємства за три роки збільшився на 56919,3 тис. грн, або на 36,12%, що свідчить про укріплення фінансової бази. Основною складовою такого зростання стало збільшення оборотних активів, які за аналізований період зросли на 60660,9 тис. грн, або на 30,38%, що підкреслює покращення ліквідності підприємства.

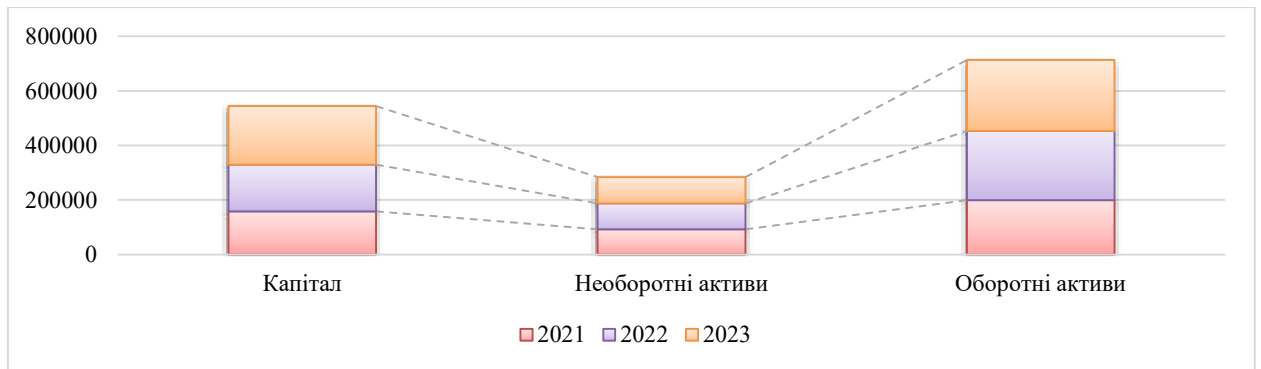

Рис. 2.6 Динаміка активів ТОВ «СК Промінь» за 2021-2023 роки

Необоротні активи також продемонстрували зростання, хоча й менш значне — на 3060,5 тис. грн, або на 3,31%. Це свідчить про стабільність основних засобів і, можливо, обмежені інвестиції у довгострокові активи, що може бути наслідком обраної стратегії управління. Загалом, така динаміка активів вказує на раціональне використання ресурсів підприємства, покращення фінансової стійкості та здатність підтримувати стабільний розвиток у середньостроковій перспективі.

Аналіз господарської діяльності ТОВ «СК Промінь» за період 2021–2023 років свідчить про значні зміни у виробничих, фінансових та економічних показниках підприємства. Зокрема, варто відзначити, що розвиток діяльності підприємства супроводжувався як позитивними, так і негативними тенденціями, які впливали на ефективність його функціонування.

У 2021 році підприємство демонструвало стабільну динаміку розвитку, зокрема завдяки зростанню доходів від реалізації продукції, що дозволило збільшити фінансові надходження. Проте, суттєве зростання витрат, пов'язаних з виробничою діяльністю та адміністративними потребами, призвело до зниження чистого прибутку. Це свідчить про необхідність детальнішого аналізу структури витрат для забезпечення більш ефективного розподілу ресурсів.

2022 рік став періодом певних викликів для підприємства. Скорочення площ сільськогосподарських угідь на 15,23% та зниження доходів від реалізації продукції мали негативний вплив на загальні фінансові результати.

Попри це, підприємство змогло частково компенсувати втрати за рахунок оптимізації витрат. Це забезпечило відносну стабільність і дало змогу уникнути значних збитків. Показники прибутковості хоч і були скромними, однак залишалися на прийнятному рівні, що свідчить про адаптаційні здібності підприємства.

Найуспішнішим виявився 2023 рік, коли площі сільськогосподарських угідь зросли на 17,57%, що стало основою для значного збільшення обсягів виробництва та доходів від реалізації продукції. Чистий дохід зріс більш ніж удвічі порівняно з попереднім роком, а чистий прибуток збільшився на 284,66%. Таке зростання стало можливим завдяки вдосконаленню технологій виробництва, розширенню асортименту продукції та ефективнішому управлінню ресурсами. Також важливу роль відіграло поліпшення маркетингової стратегії, спрямованої на розширення ринків збуту.

Загалом, аналіз діяльності ТОВ «СК Промінь» засвідчує, що підприємство демонструє високий рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища, вміння ефективно використовувати ресурси та орієнтуватися на сталий розвиток. Важливими завданнями на майбутнє є подальше підвищення ефективності управління витратами, збереження позитивної динаміки виробничих показників та розвиток інноваційної діяльності, що забезпечить стабільність і конкурентоспроможність підприємства на ринку.

2.2 Організація і методика обліку виробничих запасів

В Україні методичні засади обліку виробничих запасів регламентуються П(С)БО 9 «Запаси», яке визначає запаси як активи, які утримуються для подальшого продажу у звичайній господарській діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу готової продукції, або використовуються для споживання під час виробництва товарів, виконання робіт та надання послуг. Облік запасів на підприємствах є важливою частиною управлінської та фінансової діяльності, адже від його правильного ведення залежить ефективність виробничих процесів та фінансові результати діяльності підприємства.

Облік виробничих запасів на підприємствах здійснюється за допомогою різноманітних методів і інструментів, що дозволяють точно визначити кількість, вартість і місцезнаходження запасів на кожному етапі їхнього руху. Важливою частиною організації обліку є розподіл запасів на групи, їх класифікація, а також вибір методів оцінки вартості на кожному етапі обліку.

Для оцінки виробничих запасів використовуються різні методи, які дозволяють обліковувати матеріали та товари залежно від їхнього руху та вартості. В Україні методи оцінки запасів регламентуються П(С)БО 9 «Запаси». Ось основні методи оцінки запасів, їх особливості та приклади для підприємства ТОВ «СК Промінь».

1. Метод ідентифікації конкретних запасів

Цей метод передбачає точну ідентифікацію кожної одиниці запасу, що є важливим для оцінки специфічних ресурсів сільськогосподарського підприємства, таких як насіння або спеціалізоване обладнання. Для обліку запасів сільськогосподарських культур або технічних матеріалів використовується цей метод для чіткої ідентифікації партій товарів.

Таблиця 2.7

Метод ідентифікації запасів на ТОВ «СК Промінь»

Найменування запасу	Кількість	Одинична ціна	Загальна вартість
Насіння пшениці	1000кг	20,00 грн	20000,00
Насіння кукурудзи	500 кг	35,00 грн	17500,00
Обладнання для обробки ґрунту	1 шт	15000,00 грн	15000,00
Загальна вартість			52500,00

2. Метод ФІФО (First In, First Out)

Метод ФІФО (First In, First Out) є одним із найбільш поширених методів оцінки запасів, особливо в сільському господарстві, де особливу увагу потрібно приділяти збереженню якості матеріалів і ресурсів. Суть цього методу полягає в тому, що перші закуплені матеріали (запаси), тобто старі, використовуються першими, що є надзвичайно важливим у випадках, коли йдеться про продукцію з обмеженим терміном зберігання або швидким зношуванням. Наприклад, насіння, добрива або паливо можуть мати термін придатності, і використання старих запасів першочергово дозволяє уникнути їх псування і, відповідно, зменшити витрати.

Таблиця 2.7

Метод ФІФО на ТОВ “СК Промінь”

Найменування запасу	Дата надходження	Кількість	Одинична ціна	Загальна вартість
Партія 1	01.09.24	1000кг	20,00 грн	20000,00
Партія 2	01.10.24	1200 кг	22,00 грн	26400,00
Партія 3	10.10.24	800 кг	21,00 грн	16800,00
Використано	х	1000кг	20,00 грн	20000,00
Залишок на складі				
Партія 2	1200 кг	1200 кг	22,00 грн	26400,00
Партія 3	800 кг	800 кг	21,00 грн	16800,00

3. Метод ЛІФО (Last In, First Out)

Метод ЛІФО може бути застосований для оцінки матеріалів, де нові запаси використовуються першими, наприклад, для пального, яке часто

використовують за останнім принципом. Це дозволяє більш точно врахувати поточні витрати на запаси.

Таблиця 2.8

Метод ЛІФО на ТОВ «СК Промінь»

Найменування запасу	Дата надходження	Кількість	Одинична ціна	Загальна вартість
Партія 1	01.09.24	1000л	25,00 грн	25000,00
Партія 2	01.10.24	1500л	27,00 грн	40500,00
Партія 3	10.10.24	1200л	26,00 грн	31200,00
Використано	х	1200л	26,00 грн	31200,00
Залишок на складі				
Партія 2	1000л	1000л	25,00 грн	25000,00
Партія 3	1500л	1500л	27,00 грн	40500,00

4. Метод середньозваженої вартості

Метод середньозваженої вартості є поширеним у сільському господарстві для обліку таких запасів, як добрива, засоби захисту рослин, кормові добавки, де неможливо чітко відстежити використання кожної одиниці матеріалів. Цей метод дозволяє оцінювати запаси на основі середньої вартості всіх запасів на складі.

Таблиця 2.9

Метод середньозваженої вартості на ТОВ «СК Промінь»

Найменування запасу	Кількість	Одинична ціна	Загальна вартість
Партія 1	1000кг	500,00 грн	500000,00
Партія 2	1200 кг	550,00 грн	660000,00
Партія 3	800 кг	600,00 грн	480000,00
Загальна вартість			1640000,00

Для ТОВ «СК Промінь», яке займається сільськогосподарською діяльністю, вибір методу оцінки запасів має важливе значення для ефективного управління ресурсами та контролю витрат. Сільськогосподарські підприємства стикаються з рядом специфічних умов, які визначають потребу в застосуванні відповідних методів оцінки запасів для різних видів матеріальних цінностей.

Метод ідентифікації є найбільш ефективним для обліку таких специфічних запасів, як насіння та обладнання. Оскільки кожен товар має свою індивідуальну вартість, особливо важливо враховувати точну вартість кожної одиниці запасів. Цей метод дозволяє забезпечити точність обліку, що в умовах сільськогосподарського виробництва особливо важливо для товарів з обмеженим терміном придатності та високою індивідуальною цінністю.

Метод ФІФО (першим прийшов — першим пішов) є оптимальним для обліку матеріалів, що мають обмежений термін придатності, таких як насіння, добрива або інші сільськогосподарські матеріали, які можуть втратити свою якість з часом. У сільському господарстві, де важливо своєчасно використовувати запаси, цей метод дозволяє зберігати актуальність витрат, адже старіші матеріали використовуються першими, що знижує ризик їх псування або зниження ефективності.

Метод ЛІФО (останнім прийшов — першим пішов) підходить для обліку матеріалів, що постійно оновлюються, таких як паливо чи добрива. Оскільки ціни на енергетичні ресурси можуть коливатися, застосування цього методу дозволяє зберегти актуальність обліку витрат, адже новіші поставки витрачаються першими, відображаючи реальні ціни на поточний момент.

Метод середньозваженої вартості найбільш зручний для обліку великої кількості однотипних матеріалів, наприклад, кормових добавок або засобів захисту рослин. В умовах сільськогосподарської діяльності, коли труднощі можуть виникати через великі обсяги однотипних товарів, цей метод дозволяє ефективно оцінювати запаси, не зосереджуючи увагу на кожній одиничній одиниці матеріалу, а на загальній вартості і кількості.

2.3 Документування операцій з обліку виробничих запасів

Документування операцій з обліку виробничих запасів на підприємстві здійснюється через оформлення первинних документів, які фіксують рух матеріальних цінностей на всіх етапах їх обігу — від закупівлі до використання у виробництві або списання. Ці документи є підставою для бухгалтерських записів і повинні містити точні дані про кількість, якість і вартість запасів.

Рис. 2.7. Схема документування обліку запасів [15]

Надходження запасів на підприємство фіксується за допомогою відповідних первинних документів, типові форми яких визначаються Державною службою статистики України та іншими уповноваженими органами виконавчої влади. [11] У випадку відсутності типових форм для оформлення конкретної господарської операції, підприємство має право створювати первинні документи, які відповідатимуть вимогам законодавства та міститимуть обов'язкові реквізити, зазначені в нормативно-правових актах.

Для оформлення надходження на склад запасів власного виробництва, таких як готова продукція, напівфабрикати або допоміжні матеріали, використовують накладну-вимогу (форма М-11), яка регулюється наказом Міністерства статистики України від 21 червня 1996 року № 193. [9] Ця накладна складається в двох примірниках та підписується відповідальною особою, що передає запаси, та їх отримувачем, що забезпечує підтвердження факту переміщення матеріалів на підприємстві.

Отримання запасів на підприємство, зокрема як внесок до статутного капіталу, оформлюється відповідними первинними документами, що забезпечують правильність та достовірність обліку. Для цього використовуються прибуткові ордери (форма М-4), акти приймання матеріалів (форма М-7), а також товарно-транспортні накладні (форма № 1-ТН). Це дозволяє підтвердити факт надходження запасів на підприємство, що особливо важливо для забезпечення належного обліку матеріальних цінностей.

У випадку обміну запасів на інші матеріали, використовуються ті ж самі документи, такі як прибутковий ордер або акт про приймання матеріалів, що підтверджують факт їх надходження або обміну. Такий підхід дає змогу вести чіткий облік запасів, які змінюють свою форму або тип через внутрішні операції підприємства.

Для безоплатно отриманих запасів застосовується спеціальна накладна-вимога на відпуск матеріалів або товарно-транспортна накладна з позначенням про оприбуткування, а також акт про приймання матеріалів. Ці документи мають бути оформлені так само, як і для інших надходжень, з обов'язковим використанням штампів про оприбуткування, що підтверджує, що запаси були прийняті на баланс підприємства.

Запаси, що надійшли від постачальників або в результаті переробки, фіксуються за допомогою товарно-транспортної накладної або прибуткового ордера, в залежності від специфіки операції. У разі виявлення невідповідностей у кількості або якості товарів, що надійшли, складається акт приймання матеріалів, до якого залучаються матеріально відповідальна особа

та представники постачальника або незацікавлених організацій для документування порушень.

Важливою частиною процесу є складання комерційного акта у разі виявлення невідповідностей при отриманні запасів залізничним транспортом. Цей акт має бути оформлений згідно з правилами, затвердженими Міністерством транспорту, що гарантує правильне документування таких випадків та можливість вимоги компенсації або коригування з постачальниками.

Таблиця 2.10

Документи з надходження виробничих запасів

№	Назва документа	Призначення документа
1	Товарно-транспортна накладна	Оформлення фактів перевезення товарів від постачальника до підприємства.
2	Видаткова накладна	Оформлення відвантаження товарно-матеріальних цінностей зі складу підприємства.
3	Акт прийому-передачі	Оформлення приймання товарів та матеріалів на складі сільськогосподарського підприємства.
4	Товарна накладна	Документ, що оформляє переміщення товарів, матеріалів чи сільськогосподарської продукції між підрозділами підприємства.
5	Рахунок-фактура	Документ для підтвердження наданих послуг або поставлених товарів, необхідний для розрахунків з постачальником.
6	Інвойс	Офіційний рахунок на оплату товарів або послуг, що містить інформацію про вартість та умови оплати.

Ці документи забезпечують належний облік надходження виробничих запасів на сільськогосподарському підприємстві, контролюючи процеси перевезення, приймання, переміщення товарів та матеріалів, а також взаєморозрахунки з постачальниками. Вони дозволяють фіксувати факти поставок, відвантажень і переведення товарно-матеріальних цінностей, що є основою для правильного ведення бухгалтерії та управління запасами.

Таблиця 2.11

Документи з відпуску виробничих запасів

№	Назва документа	Призначення документа
1	Акт на списання запасів	Документ для відпуску пошкоджених чи непридатних до використання матеріалів.
2	Видаткова накладна	Оформлення відпуску товарно-матеріальних цінностей зі складу підприємства.
3	Переміщення запасів	Документ, що фіксує переміщення запасів із одного складу на інший чи в інше місце.
4	Товарна накладна	Оформлення передачі товарів і матеріалів між підрозділами підприємства.
5	Рахунок-фактура	Підтвердження факту відпуску товарів або послуг, що використовуються для розрахунків з покупцем.
6	Платіжне доручення	Документ для підтвердження оплати за відпущені товари чи послуги.

Документи для відпуску виробничих запасів фіксують процеси передачі матеріалів і товарів з підприємства, включаючи їх відпуск, переміщення між підрозділами або списання.

Таблиця 2.12

Форми документів складського обліку і внутрішнього переміщення запасів

№	Назва документа і його форма	Призначення документа
1	Товарно-транспортна накладна ТТН (Форма 1-ТН)	Використовується для оформлення перевезення товарів від постачальників до підприємства або між підрозділами.
2	Видаткова накладна ВН (Форма М-11)	Призначена для оформлення відпуску товарно-матеріальних цінностей зі складу підприємства.
3	Акт на списання запасів Акт М-15	Оформлюється для списання матеріалів, які втратили свою придатність або пошкоджені, для подальшого знищення.
4	Товарна накладна ТН (Форма М-1)	Оформляє відвантаження або переміщення товарів і матеріалів між підрозділами підприємства.
5	Інвентаризаційний опис ІО (Форма М-8)	Застосовується для опису матеріальних цінностей на складі під час проведення інвентаризації.

Ці документи є основними інструментами для ведення складського обліку та контролю за рухом товарно-матеріальних цінностей на підприємстві. Вони фіксують всі етапи процесу обігу запасів — від їх надходження і зберігання до відпуску або списання. Товарно-транспортна накладна забезпечує правильний облік і контроль за товарними партіями, які

транспортуються від постачальника до підприємства чи між підрозділами. Вона є підставою для запису товарів, що надходять, та використовується для перевірки відповідності кількості і якості отриманих товарів. Видаткова накладна оформлює відпуск товарно-матеріальних цінностей зі складу підприємства, визначаючи кількість і вартість матеріалів, що відправляються до виробничих підрозділів або іншим контрагентам. Акт на списання запасів необхідний для фіксації фактів, коли матеріали втрачають свою придатність або пошкоджуються під час зберігання чи транспортування. Цей документ використовується для оформлення списання непотрібних або неексплуатованих запасів. Товарна накладна є основним документом для переміщення товарів і матеріалів між підрозділами підприємства і забезпечує правильний облік переміщення запасів. Документ переміщення запасів контролює переміщення товарно-матеріальних цінностей між різними складами чи виробничими підрозділами, що важливо для рівномірного розподілу запасів між підрозділами і забезпечення точності внутрішнього обліку.

2.4 Синтетичний та аналітичний облік запасів на підприємстві

Облікова політика ТОВ «СК Промінь» є важливим інструментом для ефективного ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Як і будь-яке підприємство, ТОВ «СК Промінь» самостійно розробляє свою облікову політику, що відповідає вимогам чинного законодавства та специфіці діяльності компанії. Вона включає визначення принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку, що застосовуються в процесі ведення обліку та складання фінансової звітності.

Підприємство обирає форму бухгалтерського обліку, що найкраще відповідає потребам організації, та затверджує правила документообігу, які регламентують порядок складання, обробки та зберігання документів, що

підтверджують господарські операції. [5] Також розробляється система управлінського обліку та контролю, що дає можливість ефективно здійснювати моніторинг фінансових результатів та забезпечує точність інформації для внутрішнього аналізу та прийняття управлінських рішень.

Важливим елементом облікової політики є розробка робочого плану рахунків, який дозволяє чітко класифікувати всі господарські операції, що здійснюються на підприємстві. Це сприяє забезпеченню прозорості та точності у веденні обліку, а також відповідності фінансової звітності вимогам стандартів та нормативних актів.

Розглянемо особливості первинного обліку виробничих запасів на ТОВ «СК Промінь». Для забезпечення безперервної та ефективної діяльності підприємства, воно повинне забезпечуватися необхідними матеріальними запасами. Відповідно до Н(П)СБО 9, запаси — це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу в рамках звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу готової продукції;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також для потреб управління підприємством.

Синтетичний облік наявності і руху запасів на ТОВ «СК Промінь» ведеться згідно з планом рахунків, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291, з використанням відповідних рахунків бухгалтерського обліку. Усі операції з виробничими запасами, такі як їх придбання, переміщення, списання та споживання, обліковуються на спеціальних рахунках, що дозволяє забезпечити точний контроль та відображення фактичних даних про матеріальні цінності.

Таблиця 2.13

Кореспонденція рахунку 20 «Запаси»

Рахунок 20 "Запаси" кореспондує

Надходження запасів за дебетом з кредитом рахунків:	Вибуття запасів за кредитом з дебетом рахунків:
63, 68 одержано ВЗ від постачальників та інших підприємств і організацій	23 списано ВЗ на виробництво
372 одержано ВЗ від підзвітної особи	91 списано ВЗ на загальновиробничі потреби
423 відображено дооцінку ВЗ	92 списано ВЗ на адміністративні витрати
46 одержано ВЗ від засновника (учасника)	93 списано ВЗ на витрати збуту
718 безоплатно отримано ВЗ	151 списано ВЗ на капітальне будівництво
719 виявлені при інвентаризації і оприбутковані лишки ВЗ	943 реалізовано ВЗ
63, 65, 66, 68 витрати з доставки ВЗ (транспортно-заготівельні витрати)	946 відображено уцінку ВЗ
	947 списано нестачі ВЗ
	949 безоплатно передані ВЗ

За допомогою синтетичного обліку неможливо контролювати наявність та рух кожного виду виробничих запасів. Для отримання деталізованої інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами та процесами, організовується аналітичний облік.

Таблиця 2.14

Облік операцій запасів на ТОВ «СК Промінь»

№	Зміст	Кореспонденція рахунків		Сума, тис.грн
		Дт	Кт	
1	Надходження запасів на склад підприємства (від постачальника)	20	63	50000,00
2	Нарахування ПДВ на запаси, що надійшли		64	10000,00
3	Прийняття запасів після їх огляду та затвердження якості		28	50000,00
4	Внесення вартості транспортування запасів, оплачене постачальником		66	3000,00
5	Внесення вартості запасів, що надійшли за орендованим транспортом		68	2000,00
6	Надходження запасів без оплати (передплата постачальнику)		63	45000,00

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться у розрізі місць зберігання, матеріально відповідальних осіб та видів запасів. На підставі залишків на перше число місяця, які виводяться по кожному номенклатурному номеру в картках складського обліку, а також на основі Звіту про рух матеріальних цінностей в бухгалтерії господарства складають відомість

обліку залишків запасів, тобто Сальдову відомість. [6] Сальдові відомості складають в розрізі окремих матеріально-відповідальних осіб або в розрізі видів запасів. Дані відомості використовуються для порівняння даних аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів. Аналітичний облік матеріальних цінностей у бухгалтерії підприємства ведуть у сальдових відомостях на підставі перевірених та протаксованих Звітів про рух матеріальних цінностей. Дані по окремих субрахунках, у складі рахунку 20 "Запаси", заносять у реєстр синтетичного обліку журнал-ордер №5 А с-г., а потім в Головну книгу.

Синтетичний облік не забезпечує необхідної деталізації для управління кожним видом виробничих запасів, адже він лише узагальнює загальні обсяги та фінансові показники. Для управління матеріальними ресурсами на більш детальному рівні необхідний аналітичний облік, який дозволяє відстежувати запаси по кожному їх виду, місцю зберігання та матеріально відповідальній особі.

Аналітичний облік запасів організовується з метою точного обліку матеріальних ресурсів та забезпечення прозорості їх використання на підприємстві. Він ведеться у розрізі місць зберігання, матеріально відповідальних осіб та видів запасів. На початку кожного місяця, на основі карток складського обліку, де зазначаються залишки по кожному номенклатурному номеру, а також на підставі Звіту про рух матеріальних цінностей, бухгалтерія формує відомість обліку залишків запасів, або Сальдову відомість. Ці відомості можуть бути складені з деталізацією по матеріально відповідальних особах або ж по окремих видах запасів, залежно від потреб управлінського обліку.

Сальдова відомість дозволяє підприємству не лише контролювати фактичну наявність матеріалів, але й забезпечує можливість оперативного порівняння даних аналітичного та синтетичного обліку. Така звірка є важливою, оскільки вона допомагає виявити розбіжності, попередити можливі зловживання або втрати матеріалів і ресурсів. Аналітичний облік матеріальних

цінностей у бухгалтерії підприємства ведуть у сальдових відомостях, що базуються на перевірених і протаксованих Звітах про рух матеріальних цінностей, завдяки чому забезпечується контроль точності облікових даних.

Окремі дані з аналітичного обліку підсумовуються по субрахунках у складі рахунку 20 «Запаси» і переносяться до реєстру синтетичного обліку в журнал-ордер №5 А с.-г. та до Головної книги. Систематизація інформації у Головній книзі дозволяє отримати загальні фінансові показники для складання фінансової звітності, а аналітичні дані забезпечують деталізований контроль за матеріальними цінностями.

Таким чином, аналітичний облік виконує ключову функцію в системі управління запасами, оскільки він не лише доповнює синтетичний облік, але й надає можливість для глибокого аналізу ресурсів підприємства. Завдяки такому обліку, підприємство може своєчасно виявляти відхилення, ефективніше управляти запасами, оптимізувати

2.5 Облік запасів в умовах використання інформаційних систем

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій значна частина процесів бухгалтерського обліку перейшла на автоматизовані інформаційні системи (ІС). Однією з таких важливих сфер є облік виробничих запасів. Впровадження сучасних обчислювальних технологій значно підвищує ефективність облікових процесів, дозволяючи зменшити кількість помилок, скоротити час на обробку даних та покращити оперативність управлінської інформації.

Для обліку виробничих запасів у Плані рахунків використовується рахунок 20 «Запаси», який належить до другого класу рахунків і є активним. По дебету цього рахунку фіксується надходження запасів на підприємство, а також їх дооцінка. По кредиту – списання запасів на виробництво,

використання в експлуатації, будівництві, переробці, відпуск на сторону, а також уцінка тощо [2].

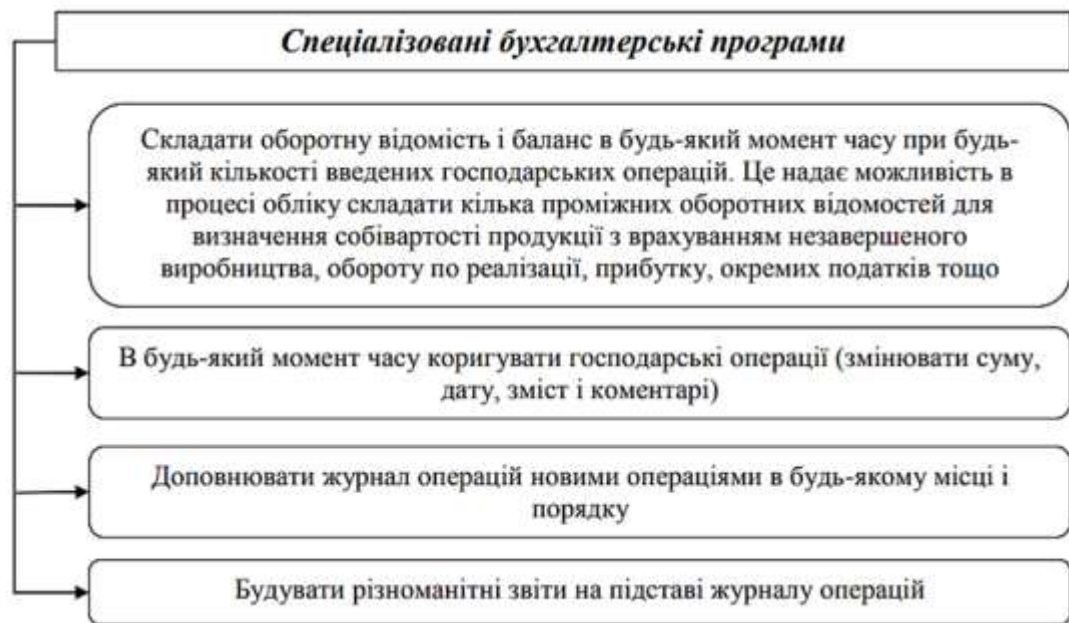

Рис. 2.8. Можливості спеціалізованих бухгалтерських програм [19]

Для відпуску запасів на адміністративні та загальновиробничі потреби також використовується накладна внутрішнього господарського призначення. Це дозволяє фіксувати використання матеріалів для неосновних виробничих потреб, таких як офісні чи інші допоміжні функції підприємства.

Вибуття запасів на сторону і для переробки оформлюється товарно-транспортною накладною, що містить інформацію про транспортні витрати та відхилення від облікової ціни. Це допомагає точно відобразити витрати на транспортування і зберігання товарів, що передаються стороннім підприємствам для переробки чи іншої обробки.

В таблиці 2.16. розглянемо кілька популярних програм для обліку запасів, їхні переваги та недоліки, а також на прикладі підприємства ТОВ «СК Промінь» визначимо, яке програмне забезпечення є найкращим для організації обліку запасів.

Таблиця 2.16

Порівняння програмного забезпечення для обліку запасів

Назва програми	Опис	Переваги	Недоліки
1С:Підприємство	Автоматизує облік запасів, формує звіти, контролює залишки, інтегрується з іншими модулями.	Широкий функціонал, що покриває всі аспекти обліку. Висока інтеграція з іншими процесами.	Висока вартість впровадження та ліцензій. Потребує навчання персоналу. Необхідна підтримка системи.
SAP ERP	Інтегроване рішення для управління всіма аспектами підприємства, включаючи облік запасів.	Можливість інтеграції з усіма процесами підприємства. Глибока аналітика та звітність. Висока надійність і масштабованість.	Висока вартість впровадження. Складність налаштування і підтримки. Потрібен висококваліфікований персонал.
Бухгалтерія для малих підприємств	Програмне забезпечення для невеликих підприємств, що забезпечує облік запасів і складу.	Проста у використанні. Низька вартість. Швидке впровадження і налаштування.	Обмежені можливості аналізу. Не підходить до великих підприємств або складних процесів.
Microsoft Dynamics 365	Інтегроване хмарне рішення для управління підприємством з функцією обліку запасів.	Потужні аналітичні можливості. Інтеграція з іншими продуктами Microsoft. Хмарне рішення з доступом з будь-якого місця.	Висока вартість ліцензій. Складність налаштування і навчання персоналу. Потребує стабільного доступу до Інтернету.
ТілоБух	Просте бухгалтерське програмне забезпечення для невеликих підприємств.	Легке у використанні. Доступне для малих підприємств. Швидке налаштування.	Обмежений функціонал. Погана масштабованість для зростаючого бізнесу.

ТОВ "СК Промінь", як мале підприємство, може використовувати програмне забезпечення **ТілоБух** для обліку запасів. Ця система забезпечує простоту у використанні та дозволяє ефективно вести облік товарів на складі, а також виконувати основні бухгалтерські функції. Завдяки своїй доступності та зручності, **ТілоБух** стане оптимальним вибором для підприємства з невеликими обсягами операцій, де важлива швидка автоматизація процесів без великих витрат на впровадження та підтримку. Іншим варіантом є **Бухгалтерія для малих підприємств**, яка також може бути використана для обліку запасів, фінансів та складання звітності. Ця програма забезпечує базові функції для

малого бізнесу, дозволяючи швидко вести облік без потреби в складних налаштуваннях або додаткових витратах.

Висновок до розділу 2

У другому розділі розглянуто організаційно-економічну характеристику та організацію обліку запасів на підприємстві ТОВ "СК Промінь", що займається виробництвом та реалізацією товарно-матеріальних цінностей. Для ТОВ "СК Промінь" важливою складовою діяльності є ефективне управління запасами, оскільки саме від точності обліку залежить безперебійна робота підприємства та оптимізація витрат.

Організаційно-економічна характеристика ТОВ "СК Промінь" показала, що підприємство має середній обсяг виробничої діяльності і розгалужену мережу складських приміщень. Це вимагає впровадження ефективної системи обліку запасів, що дозволить підтримувати точність і своєчасність обробки даних, а також мінімізувати ризики втрат або надлишкових запасів.

Організація і методика обліку виробничих запасів на підприємстві базуються на застосуванні стандартних підходів, що включають регулярне інвентаризацію, використання методів оцінки запасів за методом середньозваженої вартості і ведення карток обліку на кожен вид запасів. ТОВ "СК Промінь" також використовує системи, що дозволяють автоматизувати більшість процесів обліку, зокрема реєстрацію надходжень, списання та переміщення товарно-матеріальних цінностей.

Документування операцій з обліку виробничих запасів на підприємстві здійснюється через специфічні первинні документи, які реєструються в електронному вигляді для забезпечення швидкого доступу та збереження інформації. Кожна операція, пов'язана з рухом запасів, фіксується відповідними актами та накладними, що дозволяє забезпечити належний контроль за рухом товарів та матеріалів.

Синтетичний та аналітичний облік запасів здійснюється на підприємстві в інтеграції з основною бухгалтерською системою, що дозволяє не тільки

відображати загальну інформацію по запасах, але й проводити більш детальний аналіз витрат, руху та залишків на складах. Синтетичний облік надає загальні дані про залишки, вартість та рух запасів, тоді як аналітичний облік дає можливість деталізувати ці дані за кожним конкретним видом запасів, забезпечуючи більш гнучке управління ресурсами.

Використання інформаційних систем для обліку запасів в ТОВ "СК Промінь" дозволяє значно спростити і автоматизувати процеси обліку, зменшити ймовірність помилок і затримок, а також оперативно отримувати необхідну інформацію для прийняття рішень. Підприємство використовує програмне забезпечення, яке інтегрується з іншими системами управління, що забезпечує цілісність облікових даних і підвищує ефективність роботи бухгалтерії та складів.

Таким чином, ТОВ "СК Промінь" застосовує комплексний підхід до обліку запасів, поєднуючи традиційні методи з новітніми технологіями автоматизації, що дозволяє підприємству забезпечити точність і своєчасність обліку товарно-матеріальних цінностей, знижувати витрати та підвищувати ефективність управління запасами.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ

3.1 Методичні прийоми проведення аналізу запасів

Методичні прийоми проведення аналізу запасів є важливою складовою частиною управлінського та економічного аналізу діяльності підприємства. [5] Вони охоплюють різноманітні техніки та інструменти, які допомагають оцінити, наскільки ефективно організовані процеси управління запасами, а також виявити слабкі місця в управлінні матеріальними ресурсами. Оскільки запаси займають важливе місце в діяльності підприємства, їх правильне управління безпосередньо впливає на фінансові результати та ефективність функціонування підприємства в цілому, тому аналіз запасів є необхідним інструментом для забезпечення оптимізації цього процесу.

Аналіз запасів здійснюється з різних аспектів, зокрема: складу і структури запасів, їх оборотності, витрат на утримання, ефективності використання, а також ризиків, що виникають у процесі їх зберігання, закупівлі та реалізації. Своєю чергою, ці аспекти допомагають виявити не лише проблеми в управлінні запасами, але й можливості для зниження витрат, підвищення ефективності використання ресурсів, а також покращення грошового обороту підприємства. Тому детальний аналіз запасів є одним з ключових елементів економічного аналізу і фінансового моніторингу на підприємствах усіх форм власності.

Основними методами, що використовуються для проведення аналізу запасів, є:

- 1. Аналіз структури запасів:** Цей метод включає оцінку складу та структури запасів підприємства, що дає змогу виявити, які категорії запасів займають найбільшу частину загального обсягу та чи є які-небудь проблеми з їх оптимальністю. Запаси підприємства можна поділити на кілька груп, таких як сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція тощо.

Оцінка співвідношення цих груп дає змогу визначити, чи правильно розподілені ресурси між різними видами запасів, а також чи не виникає надлишку чи дефіциту окремих категорій. Це дозволяє підприємству коригувати склад запасів відповідно до потреб виробництва та ринкової ситуації.

2. Аналіз обігових засобів: Один із найважливіших аспектів аналізу запасів – це оцінка швидкості їх обороту, тобто часу, за який запаси переходять у готівкові кошти або продукцію. Цей показник є важливим для розуміння того, як ефективно підприємство управляє своїми ресурсами. Підприємство повинно досягти балансу між надмірними запасами, які можуть призвести до зайвих витрат на зберігання, та недостатніми запасами, що може зупинити виробничий процес. Аналіз оборотності запасів дозволяє виявити «заморожені» ресурси, які не приносять доходу і не використовуються в виробничому процесі.

3. Аналіз витрат на утримання запасів
Управління запасами не обмежується лише їх закупівлею. Витрати на зберігання запасів, їх транспортування, страхування, обробку та інші супутні витрати можуть становити значну частину загальних витрат підприємства. Тому важливо проводити аналіз витрат, пов'язаних з утриманням запасів. Це дозволяє виявити надмірні витрати та зайві запаси, що збільшують загальні витрати. Знижуючи витрати на непотрібні або надлишкові запаси, підприємство може зменшити свої операційні витрати та підвищити рентабельність.

4. Аналіз ефективності використання запасів
Цей метод передбачає розрахунок різноманітних показників ефективності використання запасів, таких як коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт покриття запасами та інші показники. Вони допомагають оцінити, наскільки економно і ефективно використовуються запаси в процесі виробництва або продажу. Наприклад, показник оборотності запасів демонструє, скільки разів за певний період запаси повністю оновлюються (перетворюються в

реалізовану продукцію або грошові кошти). Високий рівень оборотності свідчить про ефективне управління запасами, в той час як низький рівень може вказувати на проблеми з реалізацією продукції або зберіганням товарів.

5. Аналіз ризиків, пов'язаних із запасами

Крім фінансових та економічних показників, важливим є аналіз ризиків, пов'язаних із запасами. Підприємство повинно враховувати можливі зміни попиту на свою продукцію, нестабільність постачання, сезонність та інші фактори, які можуть вплинути на рівень запасів. Аналіз ризиків дозволяє вчасно виявляти проблеми, що можуть виникнути через невірно прогнозовані або надмірні запаси, а також розробити стратегії для зниження цих ризиків. Наприклад, для зменшення ризику псування товарів або їх застарівання підприємства можуть використовувати методи страхування, вдосконалювати логістику чи застосовувати нові технології для збереження товарів.

Загальні методичні підходи до аналізу запасів включають використання різноманітних економічних показників і методів для оцінки ефективності управління запасами, таких як коефіцієнт оборотності запасів, коефіцієнт покриття запасами, середнє значення запасів за період, а також застосування математичних та статистичних методів для обробки даних і моделювання різних сценаріїв. Ці методи дозволяють підприємствам не тільки оцінити поточний стан запасів, але й виявити можливості для їх оптимізації, що в свою чергу допомагає підвищити ефективність діяльності підприємства, знизити витрати на утримання запасів і забезпечити більш ефективне використання матеріальних і фінансових ресурсів.

3.2 Структурно-динамічний аналіз забезпечення запасами підприємства

Структурно-динамічний аналіз забезпечення запасами підприємства є важливим інструментом для оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами. Запаси на підприємстві відіграють ключову роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів і задоволенні потреб у ресурсах. Однак надмірне накопичення запасів може призвести до додаткових витрат на

зберігання, тоді як дефіцит запасів може обмежити виробничу діяльність і негативно вплинути на конкурентоспроможність підприємства.

Динамічний підхід до аналізу запасів дозволяє оцінити зміни в обсягах та структурі запасів підприємства протягом певного періоду. Аналізуючи ці зміни, можна виявити тенденції, що впливають на формування запасів і їх використання. Розуміння таких тенденцій допомагає зменшити витрати на утримання запасів і уникнути проблем, пов'язаних із їх надмірною кількістю або нестачею.

Особливо важливою є оцінка ефективності управління запасами, яка базується на порівнянні фактичних результатів з оптимальними показниками. Це дозволяє не лише визначити, чи підприємство досягло бажаних рівнів запасів, але й виявити проблеми в плануванні та контролі за їх обсягами. Оцінка ефективності включає в себе аналіз оборотності запасів, витрат на зберігання та транспортування, а також порівняння фактичних витрат з прогнозованими.

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані облікові системи, дозволяє значно підвищити точність аналізу та оперативність у прийнятті управлінських рішень. Ці технології забезпечують можливість швидко вносити зміни в облікові дані та отримувати актуальну інформацію про стан запасів у реальному часі.

Таблиця 3.1

Питома вага запасів у складі оборотних активів ТОВ «СК Промінь»

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Запаси	95487,2	90,74	162321,9	96,07	178221,8	96,77	82734,6	6,03
Гроші та їх еквіваленти	1576,4	1,50	13214,5	7,01	2457,7	1,33	881,3	0,16
Витрати майбутніх періодів	4,6	0,00	9,9	0,01	10,1	0,01	5,5	0,00
Інші оборотні активи	8166,1	7,76	13048,5	6,92	3489,3	1,89	-4676,8	5,87
Усього оборотних активів	105234,3	100	188594,8	100	184178,9	100	x	x

У розділі аналізу забезпечення запасами підприємства можна побудувати обробку даних без використання пунктів. Наприклад, для аналізу показників запасів підприємства можна зосередитися на їх динаміці протягом кількох років. У 2021 році запаси підприємства становили 95487,2 тис. грн, що складало 90,74% від загальної вартості оборотних активів. У 2022 році цей показник збільшився до 162321,9 тис. грн, що відповідало 86,07%, і в 2023 році запаси зросли до 178221,8 тис. грн, що становило 96,77%. Відхилення в порівнянні з 2021 роком складає 82734,6 тис. грн, що є збільшенням на 6,03%.

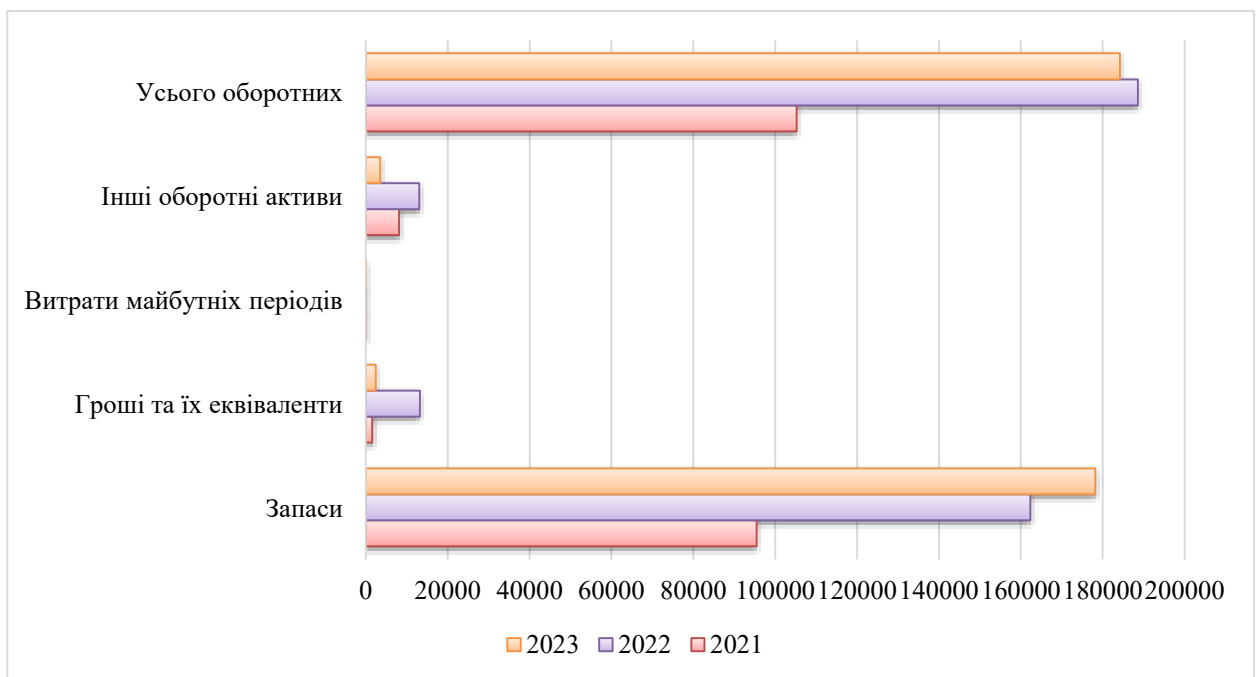

Рис. 3.1 Динаміка запасів у оборотних активах ТОВ «СК Промінь»

Що стосується грошей та їх еквівалентів, то у 2021 році їх обсяг складав 1576,4 тис. грн (1,50%), в 2022 році він зріс до 13214,5 тис. грн (7,01%), але у 2023 році знизився до 2457,7 тис. грн (1,33%). Це призвело до відхилення в порівнянні з 2021 роком на 881,3 тис. грн (зниження на 0,16%).

Витрати майбутніх періодів у 2021 році складала 4,6 тис. грн, що було на рівні 0,00%, в 2022 році цей показник збільшився до 9,9 тис. грн, а в 2023 році — до 10,1 тис. грн. Відхилення становить 5,5 тис. грн (0,00%).

Інші оборотні активи в 2021 році становили 8166,1 тис. грн (7,76%), в 2022 році збільшилися до 13048,5 тис. грн (6,92%), але у 2023 році знизилися

до 3489,3 тис. грн (1,89%), що призвело до зменшення на 4676,8 тис. грн або на 5,87%.

Загалом, в 2023 році загальна сума оборотних активів підприємства становила 184178,9 тис. грн, що є зниженням в порівнянні з 2022 роком на певний відсоток, але детальніша оцінка потребує конкретизації з іншими фінансовими показниками. Наступним кроком проаналізуємо зміни, які відбулися у вартості запасів.

Таблиця 3.2

Структура запасів ТОВ «СК Промінь»

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Запаси	95487,2	75,52	162321,9	65,38	178221,8	58,34	82734,6	-17,2
Гроші та їх еквіваленти	30939	24,47	85967,4	34,62	127268,9	41,66	96329,9	7,2
Усього оборотних	126426,2	100	248289,3	100	305490,7	100	179064, 5	0

У представленій таблиці зафіксовано динаміку показників оборотних активів підприємства за період 2021–2023 років. Запаси у 2021 році склали 95487,2 тис. грн, що становило 75,52% від загальної суми оборотних активів, у 2022 році цей показник зріс до 162321,9 тис. грн (65,38%), а в 2023 році досяг 178221,8 тис. грн (58,34%). Відхилення 2023 року в порівнянні з 2021 роком становить 82734,6 тис. грн, що означає зниження частки запасів на 17,2%.

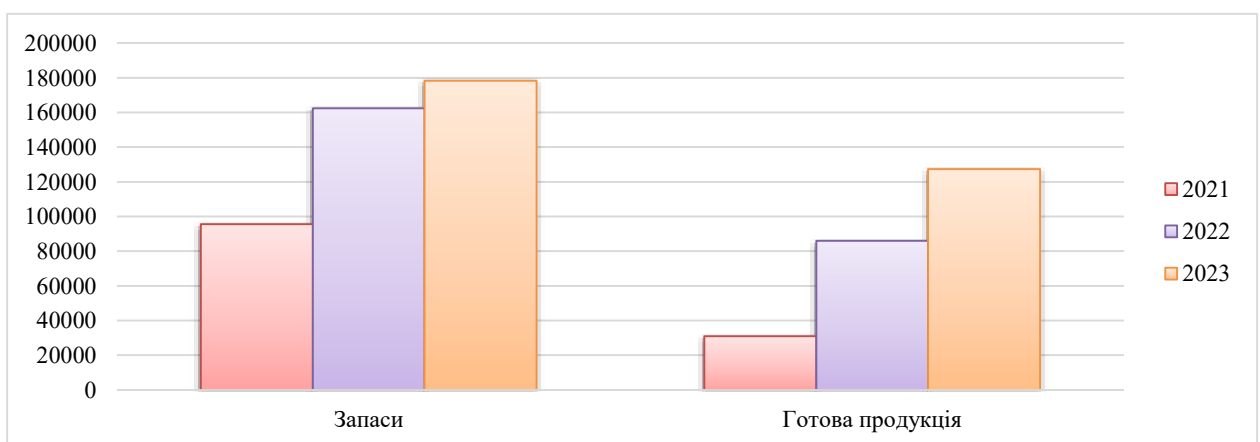

Рис. 3.2 Динаміка структури запасів ТОВ «СК Промінь»

Що стосується грошей та їх еквівалентів, то в 2021 році їх обсяг складав 30939 тис. грн (24,47%), у 2022 році він зріс до 85967,4 тис. грн (34,62%), а в 2023 році досяг 127268,9 тис. грн (41,66%). Відхилення 2023 року у порівнянні з 2021 роком становить 96329,9 тис. грн, що означає збільшення частки грошей та їх еквівалентів на 17,2%.

Загальна сума оборотних активів у 2021 році становила 126426,2 тис. грн, у 2022 році – 248289,3 тис. грн, а в 2023 році – 305490,7 тис. грн. Відхилення загального обсягу оборотних активів у 2023 році у порівнянні з 2021 роком складає 179064,5 тис. грн, що є позитивною зміною, хоча відносні частки запасів і грошей змінюються впродовж аналізованого періоду.

3.3 Факторний аналіз та оцінка ефективності використання запасів

Для забезпечення безперебійного процесу виробництва та збуту продукції запаси на підприємстві повинні бути оптимальними. Зниження обсягів запасів зазвичай свідчить про підвищення ефективності підприємства, оскільки це сприяє прискоренню оборотності оборотного капіталу. Однак недостатність запасів може мати негативні наслідки для фінансового стану підприємства, оскільки це призводить до скорочення виробничих потужностей і зменшення прибутку. Таким чином, збільшення вартості запасів повинно обов'язково супроводжуватися підвищенням або збереженням рівня оборотності оборотного капіталу.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів застосовується показник матеріаловіддачі. Цей показник демонструє, скільки продукції було вироблено на кожну одиницю витрачених матеріальних ресурсів і розраховується шляхом ділення обсягу виготовленої продукції на вартість використаних матеріалів. Матеріаловіддача є важливим інструментом для визначення ефективності управління запасами і оптимізації витрат на виробництво.

$$M_B = \frac{Q}{M} \quad (3.1)$$

де M_B – матеріаловіддача продукції в грн.; Q – обсяг випуску продукції;
 M – матеріальні витрати.

Матеріаломісткість показує скільки матеріальних витрат припадає на 1 гривню виготовленої продукції та визначається:

$$M_M = \frac{M}{Q} \quad (3.2)$$

де M_M – матеріаломісткість продукції в грн.; M – матеріальні витрати;
 Q – обсяг випуску продукції.

Частка матеріальних витрат у собівартості продукції розраховується наступним чином:

$$ПВ = \frac{MB}{CB} \quad (3.3)$$

де, MB – матеріальні витрати;
 CB – собівартість виробничої продукції.

Надважливими показниками, які характеризують оцінку ефективності використання запасами є коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту.

Коефіцієнт оборотності розраховується за формулою:

$$K_{Oz} = \frac{CRP}{Z_3} \quad (3.4)$$

де, K_{Oz} – коефіцієнт оборотності запасів;
 CRP – собівартість реалізованої продукції;
 Z_3 – середні залишки запасів за звітний період.

Тривалість обороту запасів розраховують за формулою:

$$Ч_{Oz} = \frac{T}{K_{Oz}} \quad (3.5)$$

де, $Ч_{Oz}$ – тривалість обороту запасів;

T – кількість днів (вважається, що місяць – 30 днів, квартал – 90 днів, півріччя – 180 днів, рік – 360 днів);

Kоз – коефіцієнт оборотності запасів.

У табл. 3.3 наведені розрахункові дані з аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

Таблиця 3.4

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Показники	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2022 р.	
			± Δ	%
Обсяг випуску продукції, тис. грн.	42801	39713	-3088	92,79
Матеріальні витрати, тис. грн.	3560	4870	1310	136,8
Собівартість продукції, тис. грн.	96081,7	249490	153408	259,66
Матеріаловіддача, тис. грн.	2,38	2,80	0,42	117,65
Матеріаломісткість, тис. грн.	0,41	0,35	-0,06	85,37
Частка МВ у собівартості продукції, %	48,45	40,12	-8,33	82,81
Коефіцієнт оборотності	9,7	8,2	-1,5	84,54
Тривалість обороту запасів	12	21	9	175

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства за 2023 рік вказує на кілька ключових тенденцій, які потребують уваги. По-перше, хоча обсяг випуску продукції зменшився на 3 088 тис. грн (92,79% від рівня попереднього року), витрати на матеріали зросли на 1 310 тис. грн, що вказує на зростання матеріаломісткості виробництва. Це зростання витрат на матеріали на тлі зменшення обсягу продукції є однією з основних причин збільшення собівартості продукції, яка зросла майже в 2,7 рази (259,66%). Проте показник матеріаловіддачі, який зріс на 0,42 тис. грн, свідчить про певну ефективність використання матеріальних ресурсів, хоча й не достатню для повного покриття підвищених витрат. Показник матеріаломісткості зменшився до 0,35, що вказує на зниження витрат на матеріали на одиницю продукції. Однак частка матеріальних витрат у собівартості продукції зменшилася до 40,12%, що свідчить про ефективніші управлінські рішення щодо витрат на матеріали. Коефіцієнт оборотності запасів знизився на 1,5

одиниці, що свідчить про зменшення швидкості обороту запасів, а тривалість обороту запасів збільшилася на 9 діб, що може свідчити про утримання надлишкових запасів. У загальному, підприємство має позитивні показники по деяким параметрам, але є потреба в оптимізації витрат на матеріали та покращенні оборотності запасів для зменшення витрат і підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Для більш детального аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів і визначення їх впливу на зміну обсягу продукції, доцільно побудувати факторну модель, яка дозволить оцінити, як зміни окремих показників впливають на загальний обсяг випуску. Для цього скористаємося факторним аналізом, де будемо враховувати зміни матеріальних витрат, собівартості продукції, матеріаловіддачі та інших параметрів, які безпосередньо пов'язані з ефективністю використання ресурсів.

Таким чином, розрахуємо вплив кожного з показників на зміну обсягу продукції, визначивши, чи позитивно чи негативно ці зміни позначаються на результатах підприємства. Це дозволить більш чітко зрозуміти, які саме фактори мали найбільший вплив на скорочення або збільшення обсягу продукції в звітному періоді.

$$Q = MB \times Mv, \quad (3.6)$$

де, MB – матеріальні витрати;

Mv – матеріаловіддача.

Розрахунки проведемо методом ланцюгових підстановок.

$$y_0 = MB_0 \times Mv_0, \quad (3.7)$$

де, MB_0 – матеріальні витрати за базовий період;

Mv_0 – матеріаловіддача за базовий період.

$$y_0 = 3560 \times 2,38 = 8472,8;$$

Вплив матеріальних витрат на зміну обсягу продукції визначимо за формулою:

$$y_1 = MB_1 \times MB_0, \quad (3.8)$$

де, MB_1 – матеріальні витрати за звітний період;

MB_0 – матеріаловіддача за базовий період.

$$y_1 = 4870 \times 2,38 = 11590,6;$$

Вплив матеріаловіддачі на зміну обсягу продукції визначимо за формулою:

$$y_2 = MB_1 \times MB_1, \quad (3.9)$$

де, MB_1 – матеріальні витрати за звітний період;

MB_1 – матеріаловіддача за звітний період.

$$y_2 = 4870 \times 2, = 16636;$$

$$\Delta y_1 = 11590,6 - 8472,8 = 3\,117,8;$$

$$\Delta y_2 = 16636 - 8472,8 = 8163,2;$$

$$БП = 16636 - 11590,6 = 5\,045,4.$$

Таблиця 3.5

Вплив показників ефективності використання матеріальних ресурсів на зміну обсягу продукції

Показники	2022	2023	$\pm \Delta$	% відх.
Обсяг випуску продукції, тис.грн	8472,8	16636	8 163,2	196,34
Матеріальні витрати, тис.грн	3560	4870	1 310	136,79
Матеріаловіддача	2,38	2,80	0,42	117,64

Аналіз впливу показників ефективності використання матеріальних ресурсів на зміну обсягу продукції в 2023 році показує, що значне зростання обсягу випуску продукції на 8 163,2 тис. грн (196,34%) можна пояснити підвищенням матеріаловіддачі та збільшенням матеріальних витрат. Матеріаловіддача зросла на 0,42, що свідчить про більш ефективне використання матеріальних ресурсів на одиницю продукції. Проте, збільшення матеріальних витрат на 1 310 тис. грн (136,79%) також вказує на зростання витрат, що супроводжувало це підвищення ефективності. Загалом, позитивний вплив на зростання обсягу продукції був зумовлений більш ефективним використанням матеріальних ресурсів, хоча збільшення витрат на

матеріали потребує подальшого контролю для забезпечення оптимального рівня витрат.

$$ВП_i = \frac{З_i + \Delta Зал_i - Відх_i}{ПВ_i} \quad (3.10)$$

де, $З_i$ – кількість заготовленої сировини і матеріалів; $Зал_i$ – перехідні залишки сировини і матеріалів;

$Відх_i$ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників;

$ПВ_i$ – питома втрата сировини на одиницю продукції.

Розрахунки проведемо методом ланцюгових підстановок.

$$ВП = \frac{З_0 + \Delta Зал_0 - Відх_0}{ПВ_0} \quad (3.11)$$

де, $З_0$ – кількість заготовленої сировини і матеріалів за базовий період; $Зал_0$ – перехідні залишки сировини і матеріалів за базовий період;

$Відх_0$ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

$ПВ_0$ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Таблиця 3.6

Аналіз приросту обсягу виробництва продукції

Показники	2020	2021	Динаміка	
			Δ	Тр, %
Кількість заготовленої сировини, тис. грн	65801	52790	-13011	80,23
Залишки сировини, тис. грн	208,1	287,9	79,8	138,35
Відходи, тис. грн.	12,1	14,9	2,8	123,14
Питома частка сировини в од. продукції, тис. грн	0,21	0,7	0,49	333,33
Випуск продукції, тис. грн	8472,8	16636	8163,2	196,35

Аналіз показників заготовленої сировини вказує на зменшення її обсягу у 2021 році на 13 011 тис. грн (80,23% від рівня попереднього року). Це свідчить про зниження темпів заготовки сировини. Водночас залишки сировини збільшилися на 79,8 тис. грн (138,35%), що може вказувати на

затримку в обробці або недостатню ефективність використання сировини в процесі виробництва. Питома частка сировини в одиниці продукції значно зросла до 0,7 тис. грн (333,33%), що свідчить про зростання матеріаломісткості продукції. Водночас відходи збільшилися на 2,8 тис. грн (123,14%), що потребує уваги для оптимізації процесів виробництва та зниження витрат на утилізацію відходів. Загалом, зміни в показниках свідчать про необхідність удосконалення управління сировиною та покращення ефективності її використання.

Вплив заготовленої сировини і матеріалів на зміну випуску продукції визначимо за формулою:

$$y_1 = \frac{Z_1 + \Delta Z_{ал0} - \text{Відх}_0}{ПВ_0} \quad (3.12)$$

де, Z_1 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;
 $Z_{ал0}$ – перехідні залишки сировини і матеріалів за базовий період;

Відх_0 – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

$ПВ_0$ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив залишків сировини і матеріалів на зміну випуску продукції:

$$y_2 = \frac{Z_1 + \Delta Z_{ал1} - \text{Відх}_0}{ПВ_0} \quad (3.13)$$

де, Z_1 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;
 $Z_{ал1}$ – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

Відх_0 – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

$ПВ_0$ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив відходів на зміну випуску продукції:

$$y_3 = \frac{Z_1 + \Delta Z_{ал1} - \text{Відх}_1}{ПВ_0} \quad (3.14)$$

де, Z_1 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;
 $Z_{ал1}$ – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

Відх_1 – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за звітний період;

$PВ_0$ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив питомої частки сировини на зміну випуску продукції:

$$y_4 = \frac{З_1 + \Delta Зал_1 - Відх_1}{PВ_1} \quad (3.14)$$

де, $З_1$ – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;

$Зал_1$ – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

$Відх_1$ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за звітний період;

$PВ_1$ – питома втрата сировини на одиницю продукції за звітний період.

$$y_0 = (65801 - 208,1 - 12,1) / 0,21 = 312\,289,52;$$

$$y_1 = (52790 - 208,1 - 12,1) / 0,21 = 250\,332,38;$$

$$y_2 = (52790 - 287,9 - 12,1) / 0,21 = 249\,952,38$$

$$y_3 = (52790 - 287,9 - 14,9) / 0,21 = 249\,939,04$$

$$y_4 = (52790 - 287,9 - 14,9) / 0,7 = 74\,981,71$$

$$\Delta y_1 = 250332,38 - 312289,52 = -61\,957,14;$$

$$\Delta y_2 = 249952,38 - 250332,38 = -100\,380;$$

$$\Delta y_3 = 249939,04 - 249952,38 = -13,34;$$

$$\Delta y_4 = 74981,71 - 249939,04 = -174\,957,33;$$

$$БП = -61957,14 - (-100380) - (-13,34) - (-174957,33) = 213393,53$$

Згідно з проведеними розрахунками, результат аналізу показує загальне зменшення показника обсягу виробництва на кожному етапі. Загальна зміна обсягу випуску продукції склала 213 393,53, що є позитивним результатом. Це свідчить про те, що хоча на окремих етапах спостерігалися зниження, зокрема через збільшення витрат на сировину та інші фактори, в результаті вдалося досягти зростання обсягу випуску в кінцевому підсумку. Такий результат свідчить про необхідність подальшого пошуку внутрішніх резервів для покращення ефективності використання матеріальних витрат і досягнення стійкого зростання.

3.4 Узагальнення матеріалів аналізу та прийняття управлінських рішень щодо поліпшення обліково-аналітичного обґрунтування управління запасами

Для ТОВ «СК Промінь», яке спеціалізується на вирощуванні бобових та зернових культур, ефективне управління запасами є важливим елементом не лише для підтримки безперервності виробничих процесів, але й для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Система управління запасами в агропідприємстві має враховувати сезонність виробництва, залежність від погодних умов, а також специфіку сільськогосподарських товарів, які мають обмежений термін зберігання. Враховуючи ці фактори, ТОВ «СК Промінь» необхідно організувати такий облік і контроль за запасами, який дозволить ефективно управляти ресурсами, знижувати витрати та забезпечувати безперервний цикл виробництва.

Першочерговою задачею є управління запасами насіння. Оскільки для виробництва зернових і бобових культур використовується спеціалізоване насіння, на яке накладаються певні вимоги щодо зберігання та обігу, підприємству необхідно точно прогнозувати потреби в насіннєвому матеріалі кожного сезону. Це дозволить уникнути як дефіциту, так і надмірного накопичення запасів, що може призвести до їх псування або втрати товарного вигляду. Прогнозування запасів насіння має ґрунтуватися на аналізі минулих років, враховуючи площу посівів, планований обсяг виробництва, а також можливі зміни кліматичних умов. Крім того, важливим є моніторинг якості насіння, що дасть змогу запобігти його псуванню в процесі зберігання.

Враховуючи специфіку аграрного виробництва, підприємство повинно ефективно управляти запасами добрив, пестицидів та засобів захисту рослин. Для цього ТОВ «СК Промінь» необхідно організувати систему обліку та контролю за строками придатності і витратами, що дозволить зменшити витрати на закупівлю та оптимізувати використання цих ресурсів. Наприклад, підприємству слід здійснювати закупівлю добрив та засобів захисту в

оптимальних обсягах, враховуючи потреби на кожному етапі вирощування культур. Важливим моментом є мінімізація запасів цих матеріалів, оскільки зберігання великих обсягів добрив і пестицидів потребує додаткових витрат на їх зберігання та безпеку.

Належний контроль за запасами зерна, бобових культур та іншої продукції є важливим аспектом для підприємства ТОВ «СК Промінь». Зерно та бобові культури мають обмежений термін зберігання, тому підприємству потрібно підтримувати оптимальний рівень запасів, щоб уникнути псування та втрат якості продукції. Для цього необхідно організувати правильне зберігання, враховуючи вимоги до температури, вологості та інших умов. ТОВ «СК Промінь» має використовувати сучасні технології зберігання та обробки зерна, щоб підвищити його якість та забезпечити конкурентоспроможність на ринку. Система обліку повинна враховувати усі етапи процесу — від збору врожаю до продажу продукції.

Для того щоб мінімізувати витрати на транспортування і зберігання продукції, важливо налаштувати ефективну логістичну систему. Це включає в себе вибір оптимальних маршрутів доставки, а також зменшення часу зберігання продукції на складах. Підприємству слід скорочувати витрати на зберігання, зокрема шляхом використання сучасних складів з контрольованим мікрокліматом, що дозволяє значно зберегти якість продукції, одночасно знижуючи витрати.

Урахування змін на ринку, коливань попиту та інших зовнішніх факторів є важливим аспектом для ТОВ «СК Промінь» при плануванні запасів. Підприємству необхідно орієнтуватися на актуальні дані щодо ринкових тенденцій, прогнозів зібраних культур та аналізу попиту на свою продукцію. Це дозволить оперативно коригувати стратегію виробництва і продажу, адаптуючи виробничі плани до реальних умов. Підвищення гнучкості у плануванні запасів та прогнозуванні попиту на продукцію дозволить підприємству не тільки знизити ризики, але й підвищити конкурентоспроможність на ринку.

Для ефективного управління запасами необхідно впроваджувати сучасні інформаційні технології. Використання автоматизованих програм обліку та аналізу запасів дозволить підприємству ТОВ «СК Промінь» оперативно отримувати дані про залишки матеріалів, а також здійснювати прогнозування потреб на основі статистичних даних і минулих сезонів. Інтеграція інформаційних технологій в систему управління запасами також дозволить скоротити людський фактор, підвищити точність обліку та скоротити час на ухвалення управлінських рішень.

Найважливішим аспектом є пошук внутрішніх резервів для зниження витрат, підвищення ефективності використання запасів та мінімізації фінансових ризиків. Наприклад, для ТОВ «СК Промінь» важливо оптимізувати процеси управління запасами на всіх етапах — від закупівлі до реалізації продукції. Це дозволить не тільки зменшити витрати, але й досягти більш високого рівня рентабельності та зростання на ринку. Важливим фактором є також підвищення рівня обізнаності персоналу щодо оптимізації запасів, вдосконалення методик обліку та аналізу запасів.

Отже, для ефективного управління запасами ТОВ «СК Промінь» необхідно орієнтуватися на комплексний підхід, включаючи прогнозування потреб, оптимізацію обсягів закупівель, ефективне використання інформаційних технологій та контроль за якістю продукції на всіх етапах її обігу. Це дозволить підприємству підвищити конкурентоспроможність, забезпечити стабільний прибуток та мінімізувати витрати.

Висновок до розділу 3

У цьому розділі було детально проаналізовано ключові аспекти управління запасами на підприємстві ТОВ «СК Промінь», яке спеціалізується на вирощуванні бобових і зернових культур. Оскільки ефективне управління запасами є важливим елементом для оптимізації виробничих і фінансових процесів, було розглянуто методичні підходи, що застосовуються для оцінки та контролю запасів, таких як насіння, добрива, пестициди та інші

матеріально-технічні ресурси. Одним із основних методів, застосованих на підприємстві, є аналіз оборотності запасів, що дозволяє своєчасно виявляти потребу в поповненні ресурсів і уникати їх надлишкових залишків, що може призводити до зайвих витрат.

Зокрема, було здійснено структурно-динамічний аналіз забезпечення запасами на підприємстві. Результати аналізу показали зміну обсягу запасів в залежності від сезонних коливань та виробничих циклів. Це дозволяє підприємству належним чином адаптувати свою стратегію закупівель та зберігання, забезпечуючи безперебійний процес виробництва при мінімальних витратах. Урахування змін у складі і обсягах запасів є важливим для прогнозування потреб і своєчасного реагування на зміни в ринкових умовах. Підприємство активно використовує сезонні варіації для мінімізації витрат на закупівлю матеріальних ресурсів, що дозволяє знижувати фінансове навантаження і підтримувати ефективне функціонування на всіх етапах виробництва.

Факторний аналіз використання запасів також виявив важливі аспекти, що впливають на ефективність їх використання. Оцінка впливу різних чинників, таких як ціни на сировину, витрати на транспортування та зберігання, дозволила більш точно визначити, де можливе зменшення витрат і зростання ефективності. Виявлення таких факторів дозволяє підприємству проводити коригування у своїх стратегіях, щоб знижувати фінансові ризики і забезпечувати стабільний розвиток.

Аналіз результатів обліково-аналітичної роботи показав, що існують значні можливості для удосконалення управлінських процесів. Зокрема, було рекомендовано впровадження нових технологій для обліку запасів, що дозволить автоматизувати процеси, підвищити точність прогнозування потреб і скоротити час на реагування на зміни. Крім того, важливим є вдосконалення системи контролю за використанням ресурсів на всіх етапах виробничого процесу, що дозволить зменшити витрати на зберігання та транспортування запасів.

У результаті проведеного аналізу та розроблених управлінських рішень, підприємство ТОВ «СК Промінь» отримає можливість значно поліпшити обліково-аналітичну основу управління запасами. Це дозволить не лише оптимізувати витрати та підвищити ефективність виробництва, а й забезпечити більшу фінансову стабільність, знизити ризики та підвищити конкурентоспроможність на аграрному ринку. Вдосконалення методів аналізу і контролю за запасами дозволить підприємству гнучко реагувати на зміни в ринкових умовах і зберігати стійке зростання в умовах економічної нестабільності.

ВИСНОВОК

Отже, з вищевикладеної інформації можна дійти висновку, що управління запасами є важливим елементом загальної стратегії підприємства ТОВ «СК Промінь», яке займається вирощуванням бобових і зернових культур. Це підприємство здійснює вирощування, зберігання та переробку сільськогосподарської продукції, і його діяльність безпосередньо пов'язана з ефективним управлінням запасами. Запаси, що включають насіння, добрива, пестициди та інші матеріали, є важливою складовою оборотних активів підприємства, і від їх ефективного управління залежить не тільки безперебійність виробничого процесу, але й фінансова стабільність підприємства. У умовах постійної змінності ринку та високої конкуренції, підприємство повинно впроваджувати найсучасніші методи обліку та аналізу запасів, щоб знизити витрати, уникнути дефіциту або надлишку ресурсів і забезпечити оптимальне використання своїх матеріальних цінностей.

Технічний прогрес і впровадження інформаційних технологій в обліковий процес дають можливість підприємству значно підвищити ефективність обліку запасів. Автоматизація процесів, використання сучасних інформаційних систем дозволяє забезпечити високий рівень точності даних, що використовуються для планування закупівель і зберігання ресурсів. Це також сприяє мінімізації людських помилок і своєчасному реагуванню на зміни в умовах ринку. Водночас, необхідно зазначити, що підприємство має певні труднощі в реалізації деяких аспектів управління запасами, зокрема в частині прогнозування потреб у матеріальних ресурсах. Хоча основна стратегія закупівель базується на прогнозах, здатність швидко адаптуватися до змінних ринкових умов ще не повністю реалізована.

Оцінка економічного змісту запасів на підприємстві показала, що правильне управління запасами безпосередньо впливає на рівень виробничих потужностей та здатність досягати фінансових результатів. У разі неправильної оцінки потреб підприємства в ресурсах або відсутності

ефективної системи управління запасами підприємство може стикнутися з надмірними витратами на зберігання або, навпаки, з дефіцитом ресурсів, що призведе до зупинки виробничих процесів. Саме тому питання управління запасами є критичним для забезпечення стабільності та розвитку ТОВ «СК Промінь».

Застосування методичних підходів до обліку запасів на підприємстві дозволяє оцінювати не тільки їх стан, але й необхідність їхнього використання на різних етапах виробництва. Так, на підприємстві є постійний моніторинг змін в обсягах запасів, що дозволяє вчасно реагувати на зміни потреб і коригувати стратегію закупівель. Окрім того, ведення синтетичного та аналітичного обліку запасів дозволяє знижувати ризики надлишкових запасів, що призводить до зайвих витрат на їх зберігання та обробку. ТОВ «СК Промінь» активно використовує ці підходи для досягнення максимальної ефективності в управлінні своїми ресурсами.

Аналіз факторів, що впливають на ефективність використання запасів, виявив низку важливих аспектів, які потребують коригування. Наприклад, зростання витрат на сировину та матеріали, зокрема на закупівлю насіння і добрив, є важливим фактором, що визначає вартість продукції. У зв'язку з цим важливо проводити регулярний факторний аналіз, щоб мати можливість прогнозувати можливі зміни на ринку та коригувати стратегію закупівель. За допомогою факторного аналізу можна також виявити шляхи оптимізації витрат на зберігання і транспортування матеріальних цінностей.

Загалом, система управління запасами на ТОВ «СК Промінь» демонструє стабільність і ефективність на поточному етапі. Однак є можливості для вдосконалення окремих аспектів. Вдосконалення автоматизації обліку, застосування більш точних методів прогнозування і оптимізації закупівель дозволить підприємству досягнути кращих результатів у використанні своїх ресурсів. На сьогоднішній день підприємство вже має значний досвід в управлінні запасами, але завжди є простір для вдосконалення. Покращення системи обліку і аналізу запасів стане важливим кроком для

досягнення стійкого зростання та забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «СК Промінь» має реальні можливості для покращення своєї фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Вдосконалення існуючих облікових систем, підвищення ефективності управління запасами і зниження витрат на зберігання матеріальних цінностей сприятимуть зменшенню фінансових ризиків і забезпечать стійке зростання в довгостроковій перспективі. Це дозволить підприємству досягти більш високих фінансових результатів і підвищити свою позицію на аграрному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко І.З., Організація внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів: *Вісник Тернопільського торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2021. № 2. С. 35-42.
2. Атрофіненко М.О. Підхід до визначення сутності виробничих запасів. *Монографія*. 2018. № 4. С. 26 - 42.
3. Безрукавець М.А. Надходження запасів: податковий та бухгалтерський облік: *Навчальний посібник*. 2018. № 2. С.25-27.
4. Бережан М.О. Напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів. *Монографія*. 2018. № 107. С. 161-168.
5. Боднаренко О.К., Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві: *Вісник*. 2021. С. 120-135.
6. Бондаренко О.К., С Сутність та класифікація запасів. *Монографія*. 2021. С. 67-69.
7. Брахманський. М.О. Бухгалтерський облік: *Підручник*. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 480
8. Бурдей К.А. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Київського університету. Економічні науки*. 2019. С. 130-152.
9. Васишин М.К. Методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2019. С. 28-35.
10. Васильєва О.К. Проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів. *Молодий вчений*. 2020. № 4. С. 68-75.
11. Верхоглядов К.А. Фінансовий облік: теорія та практика: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. С.354
12. Ворона Н.М. Вибуття запасів. *Вісник*. 2019. С. 75-88.
13. Вороня Н.М. Надходження запасів. *Вісник*. 2019. С. 75-98.
14. Ганжа К.С. Недоліки організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. *Монографія*. 2018. С.113-120.

15. Глуховенко К.М. Сутність та необхідність удосконалення методів оцінки запасів на підприємстві. *Монографія*. 2019. С. 254-257.
16. Головченко К.А. Економічний аналіз: *Підручник*. Київ:ТзОВ «Курс», 2019. С.26-45.
17. Демчук М.С., Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. *Монографія*. 2020. С. 65-68.
18. Дмитренко К.О. Економічна сутність виробничих запасів. *Монографія*. 2019. С.150-155.
19. Дроб'язко М.О. Методичні аспекти фінансового обліку товарних запасів підприємства. *Вісник*. 2020. С. 6-12.
20. Жайворонок К.І., Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві. *Вісник*. 2019. С. 45-50.
21. Коваленко А.А. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Вісник*. 2019. С.95-101.
22. Коноваленко С.С. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Вісник*. 2019. С.150-158.
23. Кудлава К.М. Оцінка та визнання виробничих запасів у системі вартісно-орієнтованого управління підприємством. *Вісник*. 2018. С.82-89.
24. Куценко К.О. Методи оцінки виробничих запасів. *Монографія*. 2019. С. 69-75.
25. Мелехова К.С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Монографія*. 2019. С.55-63.
26. Меліхова А.А. Контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. *Вісник*. 2020. С. 65-73.
27. Мельник О.І. Етапи аналізу виробничих запасів у сучасних умовах. *Вісник*. 2020. С. 75-81.
28. Мельникова М.С. Первинний облік надходження та руху виробничих запасів. *Монографія*. 2020. С.15-27.
29. Новодірска О.К. Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. *Вісник*. 2019. С.595-602.

30. Обношена О.К. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. С. 146-149.
31. Рева О.М. Методики внутрішньогосподарського контролю наявності та руху виробничих запасів підприємства. *Економічний форум*. 2020. С.212-216.
32. Рубан Л.О. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2020. С.32-35.
33. Ситній М.С. Основи інформаційних систем і технологій : *Навчальний посібник*. Харків:УкрДУЗТ, 2019. С.175
34. Семенко І.К., Аналіз господарської діяльності: *Навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури. 2019. С. 384
35. Супрункова М.С., Економічний аналіз запасів підприємства як складової інформаційно-комунікативної системи. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. С. 41-51.
36. Тименко М.М. Економічна сутність виробничих запасів. *Фінанси, облік і аудит*. 2019. С. 36.
37. Трунька К.С. Економічний аналіз: *Навчально–методичний посібник*. Київ: Алерта, 2020. С.58-59.
38. Шарманченко С.С., Облік виробничих запасів за П(С)БО та МСБО. *Вісник Молодий вчений*. 2020.С. 55-69.
39. Шевцов М.К., Методика обліку виробничих запасів як складової оборотних активів підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. С. 73-85.
40. Швець К.С. Теорія бухгалтерського обліку: *Навчальний посібник*. Київ: Знання, 2020. С.78-92.
41. Шендригоренко К.О. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія «Економіка і менеджмент»*. Одеса. 2020. С. 18-25.

42. Antweiler, W. and M. Frank, (2004). Is All That Talk Just Noise? The Information Content of Internet Stock Message Boards. *The Journal of Finance*. no.59, vol.3, pp. 1259-1294.
43. Bernstein. S. (2015). Does Going Public Affect Innovation? *Journal of Finance*. no. 70. pp. 1365-1403.
44. Chan, W., (2003). Stock Price Reaction to News and No-News: Drift and reversal After Headlines. *Journal of Financial Economics*. no.70, pp.223-260.
45. Harris, Ford W. (1913) «How Many Parts To Make At Once» Factory. *The Magazine of Management*. vol. 2, no. 10, pp. 135-136.
46. Lu, T., & Dang, Y. (2014). Corporate Governance and Technological Innovation: A Comparison by Industry. *Economic Research*. no. 6, pp. 115-128.
47. Wilson, R.H. (1934) «A Scientific Routine for Stock Control» *Harvard Business Review*. no. 13, pp. 116-128.